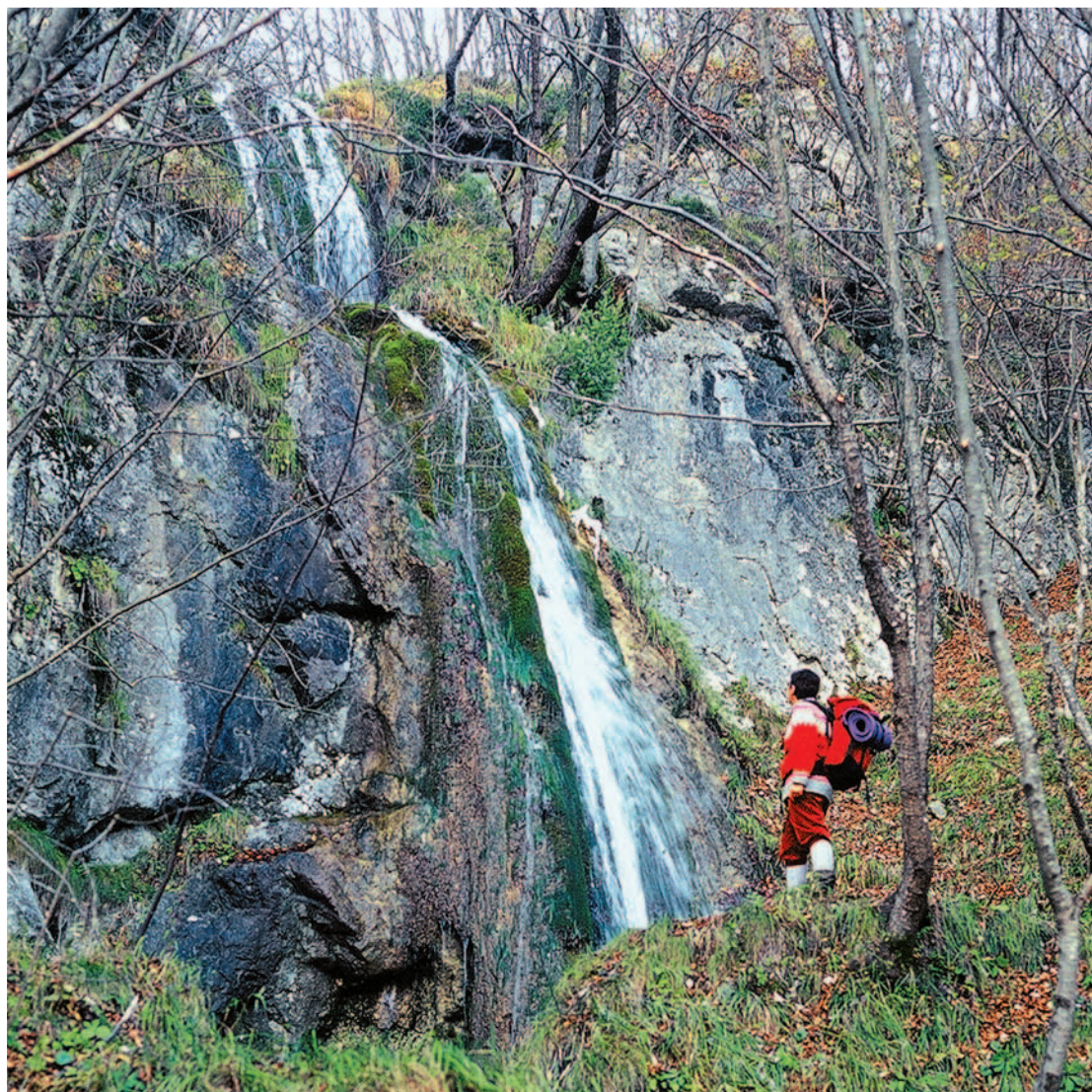

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 94

OŽUJAK
2002
3

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: HPS.INET.HR

E-MAIL UREDNIŠTVA:
HRVATSKI.PLANINAR@VIP.HR
WWW: HPS.INET.HR/HP

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
SV. MATIJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR

UREDNIČKI ODBOR:
DR. BORISLAV ALBIJAJ
DARKO BERLIJAK
DR. SREĆKO BOŽIČEVIĆ
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIG
MILADEN FLISS
ZDENKO KRSTIĆ
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAČ:
»EKOLOŠKI GLASHNIK«
DONJA LOMNICA

Ožujak 2002
March 2002

Broj 3
Number 3

Godište 94
Volume 94

S A D R Ž A J

Darko Fischer i Vladimir Grgesina: Na Jankovac preko Sokoline	65	
Vlado Prpić	Kroz velebitski krš	67
Zdravko Antolković	Zimski doživljaj na Mosoru	69
Jasna Kosović	Mojih sto vrhova	71
Mladen Fliss	Straža na otoku Istu	76
Krunoslav Milas	Vile - ljepotice i čuvarice naših planina	77
	Velebitsko proljeće, foto: Aleksandar Gospić	80
Goran Šeremet	Što ponijeti na planinarski izlet	82
Izvršni odbor HPS	Gorski vodiči	87
	Planinarski tisak	90
	Tko je što u hrvatskom planinarstvu	91
	Vijesti	92
	Kalendar akcija za ožujak i travanj	96

Slika na naslovnici:

Sopotski slap kod Sošica u Žumberačkoj gori, foto: Alan Čaplar

- ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- PRETPLATA za 2002. godinu je 120 kuna (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na giro-račun izdavača 30102-678-5535, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236, na isti način.
- NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- SURADNJA: Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade teksta, posebno za duge priloge. Prednost imaju prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

NA JANKOVAC PREKO SOKOLINE

Jedan izlet uz pomoć GPS-a

DARKO FISCHER i VLADIMIR GRGESINA, Osijek

- Idemo na Jankovac? - bilo je najčešće pitanje među članovima našega društva sredinom prosinca.

- Kako da ne! - bio je odgovor - Samo hoće li nas se skupiti dovoljno da popunimo autobus?

- A kojim putem da idemo gore, cesta sigurno nije pročišćena i autobus se ne može probiti do doma?

- Pokušajmo grebenom Sokoline, onuda već dugo nismo išli, a put je ljetos obnovljen i označen, markirao ga je naš vrijedni »markirant« Josip Jung.

- Zar to nije malo preteško?

- Oni, koji se ne osjećaju spremni za ovaj zimski pothvat, ići će cestom!

- Vrijeme će biti dobro - izjavljujem samouvjereno - ne zato što je takva prognoza, nego što sam ja pravodobno naručio takvo vrijeme!

U četvrtak panika! Javilo se petnaestero mladih, novih članova, još dvadesetak veterana, a autobus nije osiguran. Ne smijemo iznevjeriti ni stare, a kamo li mlade.

- Autobus moramo naći, izjavljuje Miro i preuzima organiziranje prijevoza u svoje ruke. Dolazi i naš mladi prijatelj Vlado koji nam je neki dan govorio i tumačio uporabu GPS-a, uređaja za orijentaciju pomoću satelita.

- Što je to GPS? - pita neki neupućeni veteran.

- To ti je »Gledaj Pred Sebe« kad hodaš po planini - odgovaram krajnje ozbiljno. Nitko mene više ozbiljno ne shvaća, pa mogu izvaliti što god mi se sviđa. Nagovaramo Vladu da krene s nama i da

ponese svoj GPS uređaj. Ne treba ga dugo nagovarati.

U nedjelju u 7 ujutro svi su na uobičajenom »zbornom mjestu« pred crkvom. Ima nas mnogo, veseli nas dolazak brojnih mladih članova. Samo autobusa nema! Prijekorno pogledavamo u Miru! On je uvukao glavu među ramena i samo mrmlja:

- Pa rekao je da će sigurno doći. U 7.10 stiže i autobus. Ispričava se za kašnjenje: Hladno je, minus 15, mnogi autobusi su ostali nepokretni na cesti.

Mi krećemo. Stanka u Feričancima. Ne preskačemo usputne »planinarske« aktivnosti. Kupujemo vino, frankovku. Treba kupiti dok je još ima. Ako poslije planinarenja nešto i ostane, neće se baciti.

Autobus kreće dalje. Zaustavljamo se u Slatinskom Drenovcu. Nije ni previše hladno. Sunce tek stidljivo izviruje iza oblaka. Snijeg je mekan, čist, bijel, prava milina. Ima ga oko četvrt metra. Nagovaramo vozača da krene s nama, jer što će dolje, u još pustom i neobnovljenom selu.

Planinarski dom »Jankovac«

foto: Vladimir Grgesina

Jankovački slap u zimskom ruhu
foto: Vladimir Grgesina

On se koleba, gleda nas i našu opremu, vjetrovke, gojzerice, kape, gamaše, štapove.

- Kako ću ja bez svega toga!? - sumnjičavo vrti glavom.

- Vi možete ići cestom, pridružite se skupini koja će ići tako!

Nismo ga uspjeli nagovoriti. Ostavljamo ga u pustom Drenovcu i krećemo cestom prema Jankovcu i Velikoj. Vlado uključuje GPS. Pokazuje nam osnovne radnje s tim uređajem za navigaciju i po moru i po tlu. Kod crkve Vlado bilježi geografski položaj.

- Radi li tvoj GPS ovako rano? Zar su se sateliti već probudili? - dobacujemo mu.

- Budni su već, kako da ne! Evo, čak vam četvorica šalju svoje pozdrave.

Na zavoju je markacija prema desno: »Jankovac preko Sokoline, sat i pol«.

- Josipe, zar samo sat i pol? - provjeravam autora markacije sumnjičavo.

- Možda malo više - pravda se on.

Skupina se ovdje dijeli. Manji dio nastavlja cestom. Neki se ne mogu odlučiti i stvaraju zbrku, drugi su već odmakli cestom i izgubili se iz vida. Sa zakašnjenjem stiže i Marija. Ona bi cestom, ali svi od njenog društva idu brdom ili

su već daleko. Odlučuje se: i ona će poći preko brda. Kobne li odluke! To će se ubrzo pokazati.

Greben Sokolina uspinje se u jugozapadnom smjeru i to u početku dosta strmo (barem za slavonske pojmove). Vlado mjeri visinu, brzinu kretanja, brzinu penjanja, bilježi put. Već na samom početku Marija sustaje. Miro i dva kršna mladića priskaču joj u pomoć. Greben je oštar na obje strane, drveće bez lišća, pa je i vidik sve ljepši. Nakon pola sata svladali smo početnu strminu.

- Već smo na 400 m visine! - obavještava nas Vlado na temelju GPS podataka.

- Još malo pa tu smo, na visini Jankovca, on je 475 - zavaravam i bodrim grupu.

- Da, ali mi se moramo popeti na 600 m pa onda spustiti - demantira me Vlado prateći put na karti. Noge ugodno i lagano propadaju kroz mekan i čist, ali ne i predubok snijeg. Hodanje u ovakvim uvjetima pravo je zadovoljstvo. Svi su oduševljeni. Samo, što je s Marijom i njenim pratiocima, hoće li je oni uspjati izvući gore? Uspion se odužio, idemo već gotovo dva sata.

- Tvojih sat i pol je prošlo - predbacujem našem glavnom markacistu.

- Zimski uvjeti - pravda se on.

- Pa gdje je već taj vrh!? - čuje se sve češći uzdah kolone koja zastaje.

- Evo na brdu pred nama - ponavljam to već peti put. Nitko to ne shvaća ozbiljno. Zar uz »satelitsku« opremu, GPS model HINJ (Gledaj Pred Sebe - Hodaj I Ne Jadikuj), tako dobre markacije, pa da zalutamo. Nemoguće! Strpljenja molim!

Napokon, nakon nešto više od dva sata, evo nas na najvišoj točki. Sada se spuštamo na cestu. Put dalje zatrpan je na mnogim mjestima oborenim bukvama. Šumarija ih još nije stigla ukloniti. Provlačimo se ispod debelih stabala, uspinjemo se preko njih ako ne ide drugačije, padamo i valjamo se po snijegu. Baš je to veselo kada je snijeg tako bijel i mek!

Uskoro smo na cesti i nakon samo stotinjak metara i pred domom. Dom se na bijeloj livadi ukazuje u svoj svojoj ljepoti vanjskog sklada i očuvanosti. Da je bar donekle takav i iznutra!

Unutra je veselo. Improvizirane peći su nanožene. Dio društva, njih osmorica, došli su još

jučer preko Velike. Jedan od njih, Keli, prihvatio se uloge domaćina. Nudi nas pripremljenim čajem i kuhanim vinom. Sa zakašnjenjem stiže Marija. Ona je vesela i zadovoljna, a njezini pratioci izmoreni i bijesni.

- Ništa nismo imali od tog lijepog puta - samo smo je teglili - žale se »šleperi«.

- Dolje će mi ići lako - opravdava se Marija.

Prema Drenovcu krećemo putem ispod slapa

Skakavca. Zamrznut je. Boje su mu divne: svijetlo-zeleno-smaragdne. Gledamo i uživamo.

Već kasnimo. Žurimo dalje. Stižemo do autobusa s malim zakašnjenjem. Vozač nas zadovoljan dočekuje. I on se prošetao do slapa uživao u njegovoj ljepoti. Krećemo ka slavonskoj metropoli. Umor, ako ga je i bilo, već je prošao. Zadovoljstvo i sjećanje na prekrasan zimski izlet će ostati. Još k tome, prvi put uz satelitsku navigaciju GPS-om.

KROZ VELEBITSKI KRŠ

VLADO PRPIĆ, Baške Oštarije, Velebit

Prilika je u zimske prohladne dane upoznati strmu, stjenovitu, primorsku padinu dragoga nam Velebita. Tu je planinu zapravo nemoguće ikada do kraja upoznati, a zašto, to ćete zaključiti kad se nađete na ovoj zastrašujućoj, teško pristupačnoj strani koja je istinski izazov svakom planinaru. Rijetko koje zime se snježna se granica spušta ispod 700 metara, pa ako ne želite da vam se promrznu noge, to je solidna visina za jednodnevni izlet.

Polazak u planinu najčešće počinje na jadranskoj magistrali, ima se gdje ostaviti automobil, a i najlakše je naći odabranu stazu kojih, hvala Bogu i narodu, od Senja do Zrmanje ima popriličan broj. Među znane markirane staze treba pridodati još jednu: Križac - Šugarska Duliba koju su uredili markacisti zadarskog HPD »Paklenica«, Vuke i kompanija prošle jeseni. Međutim, one druge, one nepoznate, slabo ucrtane ili neoznačene i ponešto zarasle, one će vas odvesti onamo kamo ste oduvijek htjeli doći.

Velebitska zimska čarolija

foto: Vlado Prpić

Gotovo svako naselje, bilo uz more ili ono s prve škaline Velebita, ima svoju strmu, tvrdu, vruću stazu koja je život značila, a vodi na podove, doce, dočiće, dulibe, katuništa, rastovce, mireva, stanove. To su one, točkicama ili crticama ucrtane, skoro nevidljive na karti, ali duboko usječene, neuništive i neizbrisive, golim rukama u živom kamenu građene. Svakim korakom uspona raste iščekivanje, postavljaju se pitanja, ali tu su i odgovori. Zaključujete da voda život znači, ali ga i uništava, ona je od kamena napravila neopisivu ljepotu, ali on nije jestiv. Nema niti boja, samo dvije: siva i plava.

Preko sedala, vrata, ždrila i kosa stiže se na podove i doce, tu dobivate odgovor na pitanje kome su ove staze trebale. Lipe i trešnje ispred kuća kojih više nema. Datumi na šternama su od polovice osamstotih pa na ovamo, balature i volte od tesana kamena pravi su spomenici graditeljstva tog vremena. Hrast, grab i jasen skrivaju »oaze« u docima i ponikvama na *terri rosi* gdje voda vraća dugove. Tu nije kraj, Podgorci su ljetne stanove imali i u dulibama, put do njih treba potražiti, ali samo ako se taj dan gore »vragovi ne žene«.

Ako se ipak odlučite planinariti ovim zaboravljenim stazama, a to se dogodi i u veljači, ožujku ili travnju, jedinstveni Velebit pokazat će vam svoju drugu veličinu. Penjući se od mora k nebu iz proljeća se vraćate u zimu, procvjetali

Na putu prema Kizi

foto: Vlado Prpić

bademi u Cesarici, a debeli snijeg na Ograđeniku i to sve u jednome danu. Neću nabrajati staze, krenite samo tragom Dundovića, Anića, Vukušića, Baričevića, Štokića, Starčevića, Matijevića, Mandekića, Čačića, Smojvera, Jelinića, Marasa, Marasovića i tko zna kojih još sve imena.

Krenite bilo kada, zaboravite dragocjeno vrijeme od kojeg je život sačinjen, ono će vam se ovdje vratiti. Baba Kaja iz Stinice ima zamalo devedeset godina, ali nije zaboravila onu domaću:

»Lipo ti je uraniti zoru na Alanu kroz bukovu goru«.

Stupačinovo i skupina Kize

foto: Vlado Prpić

ZIMSKI DOŽIVLJAJ NA MOSORU

Zapis s uspona na Svetog Juru (Kozik)

ZDRAVKO ANTOLKOVIĆ, Šibenik

Predivno jutro. Četrnaestoro nas spremno kreće prema Splitu s jednim ciljem: ispitati mogućnosti članova nedavno osnovane visokogorske sekcije HPD »Kamenar« na usponu u zimskim uvjetima.

Raspoloženje je na visini. Od Dubrave do »Teple pole« (izvor pitke vode) snijega ima 10-15 cm. Mislimo, tako će biti do prijevoja, a možda i do samoga vrha.

Kolona uz smijeh kreće dalje, a snijeg postaje sve dublji, već ga ima 30 - 40 cm. Prvo propadanje, ide se sve

Članovi »Kamenara« pod Mosorom

foto: Zdravko Antolković

Uspon u zimskim uvjetima nije lak

foto: Zdravko Antolković

teže i sporije (blaženo onih petnaestak centimetara na početku!). Postaje naporno, snijeg je već do struka, jači idu naprijed, rade prtinu, ako se nastale jame mogu tako zvati. Zastajanja su sve češća. Duž cijele naše vesele kolone isto pitanje: »Hoćemo li se moći probiti do prijevoja?«

Mala Marija trčkara ispred nas. Blago njoj, tragovi njenih nožica jedva se vide na snijegu, a mi propadamo do struka. Ja puzim na koljenima (na mojih stotinjak kilograma sila teža jače djeluje), a netko mi dobacuje jesam li se to zavjetovao sv. Juri. Ipak idemo prema svom cilju. Sporo napredujemo, ali zadovoljstvo raste.

Smiješnih prizora na pretek! Ivo opaža da se pretvorio u Ivicu Propadala. Paško brunda: »Tko mi još jednom spomene snježne radosti, udarit ću ga!«

Napokon, još desetak metara do prijevoja. Snijeg se čini tvrdi, hop, još jedno iznenađenje. I nije baš tako tvrd! Opet do pojasa u snijegu, a prijevoj nadohvat ruke. Tu smo, nakon tri i pol sata hoda ili, bolje rečeno, propadanja i izvlačenja.

Odmor, Neven odmah grabi na vrh, a uskoro za njim Igor, Željko i ja. Sve je pod snijegom, samo ponegdje izviruje vrh stijene, kao da traži malo zraka. Led, snijeg, a cipele mokre, ruke i prste ne osjećamo, no želja da dođemo do cilja vuče nas naprijed. Propadamo, pomažemo jedan drugome. U jednom je trenutku Željko krenuo s krive strane stijene, počeo propadati sve dublje, hvala Bogu, pronašao je

Užitak na vrhu

foto: Zdravko Antolković

Na zasniježenom hrptu Mosora

foto: Zdravko Antolković

oslonac i izvlači se. Igor pokušava s druge strane, nema oslonca, ali ni on ne odustaje. Sva trojica idemo dalje.

Neven se već vraća, savjetuje nam da se i mi vratimo. Željko izjavljuje nešto onako samo za sebe, Igor je u maloj dilemi, izmjenjujemo poglede i nastavljamo k vrhu. Željko stiže prvi, evo i nas, nagrada je tu nakon sat i deset minuta teškog uspona od prijevoja do vrha. Igor, koji je tek počeo živjeti planinarskim životom, vidno je ponosan. Željku, planinaru početniku, niz lice je potekla suza, a ja znam samo to da su nam Bog i planina danas rekli »da«. Upisujemo se u knjigu, par snimaka i odmah nazad, jer počinje puhati bura, sunce je već dobrano na zapadu, a na nama skoro da i nema suhog dijela odjeće. Silazak brz, oko 34 minute i već smo na prijevoju gdje nas čeka dobra vila Katica, a onda brzo spuštanje prema Dubravi.

Pomalo počinje smrzavati, malo je lakše, no i pored toga propadamo i klizimo, ipak za sat i pol stizemo u Dubravu. U normalnim uvjetima potrebno je za uspon i silazak oko tri i pol sata, a nama je trebalo dvostruko više.

Hvala ti, Mosore, na ovom divnom danu! Vidimo se ponovo kad okopni snijeg!

MOJIH STO VRHOVA

Bilješke s obilaska Hrvatske planinarske obilaznice (2. dio)

JASNA KOSOVIĆ, Zagreb

U obilasku Hrvatske planinarske obilaznice najteže dostupna činila su mi se sva ona južna područja. Na primjer OSAMNAESTO PODRUČJE - Dalmacija. To područje sadrži sedam vrhova četiriju planina: Trtra iznad Šibenika, Kozjaka i Mosora iznad Splita, te Omiške Dinare iznad Omiša.

Izlet na Trtar bio je zanimljiv. Doznala sam da Bernard vodi članove »Željezničara«, da se kreće vlakom u petak u 22,45 do Šibenika. Oko 7 sati dočekuju nas članovi šibenskog »Kamenara« i kružno nas vode na Krtolin (503 m), vrh Trtra, pa preko Orlovače i pl. kuće »Čićo« u Rupićima natrag u Šibenik. Hodanja je bilo manje od šest sati i stižemo još prošetati Šibenikom do polaska vlaka u 22,35 za Zagreb. Na izletu smo bili u veljači, pa je u vlaku bilo dovoljno mjesta za spavanje.

Za pristup Omiškoj Dinari i Kozjaku opet nam je poslužio vlak, ovaj put do Splita. Opet organizira Bernard, opet u petak u 22,45. Najavljen je kiša pa mnogi odustaju, a oni uporni se nadaju. Kiša doista pada čitavu noć, sve do Splita.

Dok smo pili kavu kiša je prestala i taj vikend više nije padala. Naprtnjače smo ostavili u garderobi i odvezli se autobusom u Omiš.

Za manje od tri sata smo se uspeli na vrh. Usput se prolazi kraj pl. skloništa »Imber« i izvora. Odatle je još 45 min stazicom kroz stijenu, a onda po lutom kršu na kameniti vrh Imber (863 m). Vidici s vrha i silaska u Omiš su nezaboravni, a posebno mi ostaje u sjećanju slika Poljičke planine.

Vraćamo se u Split, iz garderobe uzimamo naprtnjače i gradskim se autobusom prevozimo do Kaštel Sućurca. Do pl. doma »Putalj« na Kozjaku trebalo se uspinjati još sat i pol. U domu je dosta domaćih planinara, sudionika pohoda »Kolijevkom hrvatske državnosti« koji svake godine organizira Josip Pejša. Rijetko se sreće u domovima toliko pjesme i plesa kao u ovom!

Drugi smo se dan zaputili preko vrha Birnja (631 m) do Malačke. Obišli smo usput i sva kozjačka pl. skloništa i kuće - kuću »Pod Koludrom«, sklonište »Orlovo gnijezdo«, kuću »Česmina« i kuću »Malačka«. Sve su tada bile otvorene, što

Pogled na masiv Kozjaka

foto: Jasna Kosović

Pogled na Kozik i Botajnu s Velikog Kabla**foto: Jasna Kosović**

me je posebno razveselilo. Od Malačke smo se spustili na autobus u Kaštel Stari (1,30 h), pa do Splita. Stigli smo na vlak za Zagreb u 14,50. I u Kaštel Starom stoje neki vlakovi prema Zagrebu, ali oni kasniji.

Na Mosor smo išli autom s Ronaldom i Mi-hom. Usput smo se uspeli na Prominu i dovezli na Vidovu goru na Braču. Na Mosor se lako stiže i javnim prijevozom. Noćni vlak iz Zagreba dolazi u Split u 7,41, a u 8,30 vozi gradski auto-bus u Dubravu. Njime treba do Gornjeg Sitnog, a onda još 45 minuta pješice do pl. doma »Um-berto Girometta«.

Mosor sam dobro upo-znala boraveći na njemu dva dana. To je najmanje što mu treba posvetiti, jer je neobično zanimljiv. Prvoga smo se dana popeli na Veliki Kabal (1,45 h), pa prošli grebenskim putem preko Vickovog stupa na vrh Ljubljana (2 sata), spustili se do pl. kuće »Lugarnica« (1 sat) i kružno se vratili do doma (sat i pol). Sljedeći smo dan iskoristili za obilazak pl. skloništa »Kontejner« (45 min), vrha Botajne (sat i pol) i Kozika (sat i pol).

Kozik (1319 m) je svojim smjelim izgledom najljepši vrh Mosora, a svakako i jedan od najljepših u Hrvatskoj. Na vrhu su ostaci crkvice Sv. Jure. Vidici su izuzetni sa svih vrhova, a s Kozika još ljepši zbog vidika na Omišku Dinaru i Cetinu. Za silazak s Kozika koristili smo povratak na sedlo Toplu polu (20 min), pa se spustili strmom ali ugodnom stazom u Dubravu za sat i pol (zaselak Čotići). Autobus iz Dubrave polazi nedjeljom i dan uoči praznika u 17 sati za Split (radnim danom u 14,45, 17,00, 19,20) i prolazi kroz

Gornje Sitno. Još se samo trebalo popeti do planinarskog doma na noćenje.

Taj smo put, putujući prema Mosoru, svratili i na Prominu. Ona je zajedno s Dinarom, Svila-jom i Kamešnicom svrstana u SEDAMNAESTO PODRUČJE - Dalmatinska zagora.

Na Promini je moglo biti opasno, ali bilo je »samo« zanimljivo. Autom smo stigli u Gornji Siverić, uspjeli naći prvu markaciju i krenuli prema planinarskom domu. Bilo je dogovoreno da će biti otvoren i da ćemo tada dobiti uputu o usponu na vrh. Budući da nije bilo tako, nastavili smo za

Nakon avanture na vrhu Promine**foto: Jasna Kosović**

Vrh Šibenik na Biokovu, Makarska, Hvar i Pelješac

foto: Jasna Kosović

markacijom, kratili cestovne zavoje, ušli s ceste u kamenjar i spaljenu šikaru, tražili vrlo slabe markacije i stigli na vrh garavi poput dimnjačara. Na vrhu Čavnovki (1147 m) je geodetski stup, ali žiga nema. Na susjednom je vrhu relej. Ne ide nam se istim putem natrag pa tražimo spust na cestu koja vodi do releja. Uspjelo nam je, pa se cestom vraćamo do doma i auta u G. Siveriću.

Po povratku u Zagreb nazivam Bernarda da mu se požalim na zapušteni put i vrh bez žiga. Čudi se on kuda smo mi to išli, jer postoji mogućnost da na tom putu ima mina. Nikakvog upozorenja na mine usput nije bilo. Kao vrh Promine vrijedi onaj s relejem, a do njega se dolazi cestom!

DEVETNAESTO PODRUČJE je Biokovo. Kao uvjet za srebrnu značku treba se uspeti barem na dva vrha, a od ranijeg posjeta Biokovu imala sam samo žig vrha Sv. Jure. Gledala sam tada s vrha ogromni masiv Biokova i vjerovala da je neprohodan. A sada u dnevniku nove obilaznice vidim da ima šest vrhova koji se ističu kao najljepši. Osim Marijana, zainteresirani su Ronald, Miha i Desa, pa je lako bilo dogovoriti da za Dan državnosti odemo na Biokovo. Auto ostav-

ljamo u blizini Vošca, a noćit ćemo u pl. kući »S. Ravlić« na Lokvi (1.15 sati od Vošca). Kuća se još uređuje, ali ima cisternu s vodom, plinsko kuhalo, suđe, a i žig.

Prvi smo se dan uputili preko Motike (1,15 h) do vrha Sv. Ilije (još 2,15 h). U predjelu Motike je raskrižje markiranih puteva s kojeg se može spustiti u Bast ili popeti na vrh Šibenik. Prema Sv. Iliji su markacije slabe, no ipak smo ih našli. Osim svih posebnosti Biokova za koje se zna (»ljuti krš« koji je doista ljut, vrućina, bezvodni teren), otkriće je za mene bio velik broj kozoroga koji su često negdje stajali ili pretrčavali, kao i nešto obrađene, i nešto zapuštene zemlje u dolcima - tamo nigdje, daleko od ljudi.

Vrh (1642 m) je dobio ime po kapelici posvećenoj Sv. Iliji, izgrađenoj na samom vrhu. Pitam se tko li to dolazi do nje? S bilo koje strane do vrha je 5 sati hoda. Ženski dio ekipe se zadržava na Sv. Iliji, a muški nastavlja još jedan sat do vrha Šćirovca. Taj sam dan prvi put vidjela Marijana umornog nakon planinarenja.

Sutradan smo išli na vrh Šibenik. Ponovo do raskrižja na Motici, pa još jedan sat do stijena na kojima piše Šibenik (1467 m). To je niz stijena

Kapelica Sv. Ilije na istoimenom biokovskom vrhu foto: Jasna Kosović

koje se strmo ruše prema moru. S njih se vide Makarska, Baška Voda, a otok Brač je kao na dlanu. Na povratku nas oduševljava i vidik na Sv. Iliju i Šćirovac. Od kuće na Lokvi uspinjemo se do kuće »Pod Sv. Jurom« najkraćim putem, koji je označen štapovima umjesto markacijama. Tu nas dočekuju Miha i Desa s autom. U kući je i mnogo stranih turista. Domar se bavi turizmom, pa dovozi turiste kombijem i pokazuje im Biokovo. Osim starog žiga »Po planinama SR Hrvatske« i žiga kuće, mi nismo mogli dobiti ništa, jer se nismo ranije dogovorili s domarom.

Na silasku smo se zaustavili kod lijepo uređenog ugostiteljskog objekta u čijoj se blizini nalazi pl. kuća »Podglogovik«. Uz opširnu uputu uspjeli smo je naći, jer do nje nema markacija.

U Makarskoj smo noćili dvije noći, ovaj put u privatnom smještaju. Željeli smo se popeti na još jedan vrh Biokova - Sutvid. On pripada južnijem dijelu Biokova, koji je odvojen svojim nižim područjem od masiva Sv. Jure i Sv. Ilije. Na vrh krećemo s primorske strane i to od Živogošća. Kod hotela pronalazimo markacije, ali se odlučujemo koristiti auto za još dio uspona. Autom se može do zaseoka Gornje Kuće, pa i do groblja i kapelice koja se vidi izdaleka. Od groblja markacija dalje vodi seoskom cestom, a onda građenim putem mimo hodočasničke crkvice prema cesti za Vrgorac.

Mimo nas prolazi skupina stranih turista s domaćim vodičem, ali oni ne idu na vrh. Vodič

nas pokušava obeshrabriti - put do vrha je neprohodan i težak. Mi mu, jasno, ne vjerujemo. Kroz šumarak se po hladu dobro hoda sve do sedla. Tu se počinju ostvarivati njegove riječi; počinje uspon po stijenama izloženima suncu koji traje 40 minuta. Najjači dojam na vrhu su mušice i začas smo crni od njih. Osim mušica tu je i naslagani kup kamenja kao oznaka vrha. Na jednom je kamenu nekoliko slova koja nama ne znače ništa. I to je sve? Pitamo se jesmo li na pravom vrhu.

Ipak smo zadovoljni. Posebno su zanimljivi vidici na zaleđe Biokova i prema Sv. Juri.

ČETRNAESTO PODRUČJE - Lička Plješćevica i ogranci sadrže tri vrha, i to vrhove Ozeblin, Oštri Medvjedak i Poštak.

Na povratku s Biokova posjetili smo Oštri Medvjedak. Zaustavili smo se na Plitvičkim jezerima kod ulaza 2, jer sam u vodiču dr. Ž. Poljaka pročitala da oдавle počinje markacija na vrh. Postoje oznake i od ulaza 1, ali je put malo dulji. Prilazni put do vrha je izgrađen još 1900. godine u turističke svrhe, kada je Medvjedak bio vidikovac. Taj je put nedavno obnovljen, a na vrhu je postavljen žig. Za uspon treba 1 sat.

Na radiju u planinarskim vijestima obavještavaju da »Zanatlija« organizira izlet autobusom na Ozeblin. Priključujemo im se i po prekrasnom danu uspinjemo na vrh. U Udbini autobus skreće prema Donjem Lapcu. Cesta je uska, ali asfaltirana, osim zadnja 3 km prije prijevoja Kuka (16 km od Udbine). Tu počinju markacije, a na stablu piše da do vrha ima dva i pol sata. Lošijom šumskom cestom nastavljamo još 3 km do okretišta. Markacija i dalje vodi cestom, hodamo po njoj 45 min, a usput kroz granje promatramo vrh Ozeblina. Za uspon od ceste na vrh treba još 45 min. Put vodi šumom neobično iskrivljenih i kvrgavih bukovih stabala, pa preko stijena od kojih se počinju otvarati vidici. Vrh Ozeblina (1657 m) je travnat, a vidik je otvoren na Velebit,

bosanske planine Grmeč, Klekovaču i Osječenicu, na Golu Plješivicu, a čak i na Klek. Na vrhu Ozeblina boravili smo jedan sat i ozebli, što od hladnog vjetra, što od niske temperature. Na baricama se uhvatio led, a drveće je bez lišća. A dolje je toplo i lišće je na drveću.

Brinulo me je udaljeno DVADESETO Dubrovačko područje s dva vrha. To su Sv. Ilija na Pelješcu i Snježnica iznad Konavala. Sjetila sam se ljetovanja u predsezoni, pa smo se odlučili za Dubrovnik. Bilo je to uistinu divno! Obilazak samoga grada, izleti na Srđ, na Lokrum, u Cavtat, a od Elafitskih otoka na Lopud i Šipan. Dovoljno je toplo za kupanje, a ipak se malo kupamo. Jedan smo dan otišli na Snježnicu u dogovoru sa susretljivom gospođom Karaman, predsjednicom HPD »Dubrovnik«. Iz Dubrovnika postoji autobusna linija za Vodovađu kojom se treba voziti do sela Mihanića. Tu počinju markacije do sela Kune Konavoske, gdje je planinarska kuća »Pavlić« i dalje na vrh Snježnice. Gospođa Karaman nas je pozvala na planinarski sastanak njihovog društva i tu smo saznali da

Vrh Ozeblina na Ličkoj Plješivici

foto: Jasna Kosović

planinar Ivo treba ići autom do planinarske kuće u Kuni, pa nas je on povezo.

Od Kune markacija vodi vojnim putem građenim u doba austro-ugarske vladavine. Do vrha se uspinjemo 1,45 sati, uz rominjanje kišice. Vrh Snježnice (1234 m) dobio je ime po kapelici Sv. Ilije. Kako dominira svojom visinom, izvanredan je vidikovac sve do Dubrovnika, a u Crnoj Gori do Boke Kotorske i mnogih planina iznad nje. Žig vrha je u planinarskoj kući u Kuni.

Vraćamo se u Kunu istim putem i usput srećemo dvoje planinara iz Zagreba. Oni ljetuju na Mljetu, pa su i oni odlučili poći na Snježnicu. Stigli su trajektom iz Sobre na Mljetu u Dubrovnik i dalje javnim prijevozom na prije opisani način. Spuštamo se u Mihaniće na autobus (1,30 sati), a usput se divimo vidicima na Konavosko polje. U Mihanićima nailazi kamiončić kojim se vozimo (četvero u kabini) do Zvekovice. Tuda prometuje autobus iz Cavtata. Umjesto njega zaustavlja se do nas poznati Ivin auto, koji se nakon obavljenog posla u Cavtatu vraćao u Dubrovnik.

Kapela Sv. Ilije na Snježnici kod Dubrovnika

foto: Jasna Kosović

U idućem broju: Doživljaji s otočkih vrhova.

STRAŽA NA OTOKU ISTU

MLADEN FLISS, Zagreb

Je li penjanje po otocima planinarenje ili nije? Može li se planinarenjem nazvati uspon na niti 200 metara visok otočki vrh, nadmorske visine približne visini Zagreba? Ma kakav odgovor bio, ne propustite takvu priliku ako vam se pruži! Nagrada je, kako se to često kaže, prekrasan doživljaj, a sve to uz razmjerno malo truda. Napomena: uz bistriji zrak i ljepše vrijeme i doživljaj je veći. Obavezna oprema: foto-aparat te tekućina po želji i potrebi.

Otok Ist pripada zadarskom arhipelagu. Sa svojom površinom od 9,65 km² i najvišim vrhom od 174 m, ne ističe se posebno u otočnoj ponudi hrvatskog Jadrana. Ipak, odiše nekakvom egzotikom kakve više nema na obali i otocima bliže kopnu. Redovnu vezu ima sa Zadrom, a nautičari će ovdje naći siguran smještaj u minijaturnoj marini zaštićenoj iza dugačkog kamenog mola. Tu je priključak na struju i vodu, a postoji i mogućnost upotrebe tuš kabine na obali. Naravno da se za sav taj luksuz nešto i plaća.

Posjetitelji otoka koji su željni hoda, a kojima je ovaj članak i namijenjen, svakako će se uputiti do najvišeg vrha Straže. Put od pristaništa vodi lijevo dvije minute do kioska, gdje sada

treba skrenuti desno udaljavajući se uskom ulicom od mora prema brijegu. Na križanju se nalazi i putokaz s natpisom »Straža« i nacrtanom kapelicom, što dovoljno upućuje kuda treba ići.

Dalje se put koristi raznim uličicama sve dok ne dođe do poljske staze koja će nas usponom uz obronak brijega dovesti do samoga vrha. Orientacija nije teška, a tko zapne, najbolje će se snaći ako priupita koga domaćeg. Pažljivom oku također neće promaknuti niti planinarske markacije čiju je crvenu boju nepoznati ekolog krivo shvatio, pa ih pokušao premazati zelenom.

Na kraju putnika dočekuje obnovljena kapelica (zatvorena) sa širokom terasom. No pravi vrh nije ovdje nego nekoliko minuta sjevernije, po uhodanoj stazi između makije i kamena. Ukrašen je betonskim stupićem, a odavde je i najbolji pogled na more i otoke, sve do Velebita. Tko je ikada stajao na kakvom velebitskom vrhu pa se pri tome divio i čudio udaljenim otocima koji se jedva vide zbog odsjaja zalazećeg sunca, sada je na pravome mjestu da tu svoju radoznalost zadovolji. A i da Velebitu onaj isti pogled uzvрати. Na sjeveru i sjeverozapadu nižu se Olib, Silba, Premuda, pa Lošinj, Cres... Prema jugoistoku još

Naselje Ist i Straža (uočljiv je pristupni put)

foto: Mladen Fliss

veća gužva: Molat, Dugi, Zverinac, Ugljan itd. Tušta i tma otoka.

Pri spuštanju dodatni užitak: krasan vidik na mjesto Ist koje se je iz uvale Široke proširilo u sjevernu uvalu Kosiraču. Na tom prijelazu otok kao da je presiječen na dva dijela.

Silazeći možemo odgovoriti na prvo početno pitanje? Reći ćemo: »Vrlo važno!« A na drugo? Isto tako: »Vrlo važno!«.

Kapelica na Straži (pogled prema jugoistoku)

foto: Mladen Fliss

VILE - LJEPOTICE I ČUVARICE NAŠIH PLANINA

Na rubu legendi i priča (VI)

prof. KRUNOSLAV MILAS, Zagreb

»Trčali smo kao da su nas vile gonile«, »sav je povilenio«, »lito vilovito«, »lijepa kao vila«, »vila Hrvatica«, »vila Velebita«. A tek toponimi po našim planinama vezani uz vile! Sve su to dovoljni razlozi da napokon progovorimo poneku i o vilama u našim planinama.

Priče o vilama u šumama i planinama postoje vjerojatno oduvijek. Nekada su ih u planinama susretali uglavnom pastiri. Proteklih desetljeća šumari, lugari, pa čak i planinari znali su ih sretati na udaljenim i napuštenim, ali uvijek prekrasnim mjestima u planini. Dakako, najčešće na proplancima, uz izvore, jezera i slična čarobna mjesta. Događalo se to redovito nakon popijene veće količine vina ili rakije. Obično su se javljale zaspalom putniku nakon onoga prvog polusna, bolje reći u mamurluku buđenja, kada koloplet sna i jave izgleda upravo nevjerojatno stvaran. Oni koji ih vidješe prestrašili bi se i pobjegli glavom bez obzira, ali su redovito svjedočili i kako su sretni što su vidjeli nešto toliko lijepo.

Tko su onda te vile? Kako su nastale? Kako izgledaju? Gdje se pojavljuju? Što jedu? Jesu li

opasne? Trebalo je prelistati niz knjiga, od planinarskih putopisa preko naše starije do naše narodne književnosti, te knjiga koje obrađuju hrvatsku usmenu predaju. Posebno spominjem knjigu »Vražja družba«, književnika Joze Vrkića (ujedno i odličnog putopisca; nekoliko mu je putopisa objavljeno svojevremeno i u »Našim planinama«).

Proučavatelji govore da su vile sporedni dobri duhovi iz jadranske mitologije. U narodu su to bijele djeve vile, koje plešu na mjesecini i zavode mladiće na noćnu ljubav. Preko dana bježe, nestaju i skrivaju se. Ako ih netko od ljudi uhvati (obično to čine majke njihovih ljubavnika tako da im ukradu odjeću), onda su mu dužne bespogovorno služiti. Planinari se toga ne moraju bojati; dosad niti jedan planinar nije uhvatio vilu. Već bi se to čulo! Ima i crnih vila, koje su zle i opasne, ali o njima drugom prilikom.

Kako su vile nastale? Postoji nekoliko priča. Jedna govori da su nastale od livadne trave lukovičasta korijenja, odnosno iz sline koja za jutarnjom rosom ostaje na tim travama. Druga pak tvrdi da je Bog prokleo ohole djevojke, od nogu

im načinio kopita pa se od stida kriju u planinama i po šumama. Treća je zanimljiva jer povezuje vile s Biblijom: vile su naime djeca Adamova, ali nisu od Boga blagoslovljena. Priča kaže da su Adam i Eva imali mnogo ženske djece pa su se zbog toga pred Bogom sramili i posakrivali ih kad je On ostaloj njihovoj djeci dijelio blagoslov! Ali, sve se predaje slažu da su polja bila bogatija i ljudi sretniji u vrijeme kada su vile hodile svijetom.

U kojim predjelima žive i gdje stanuju?

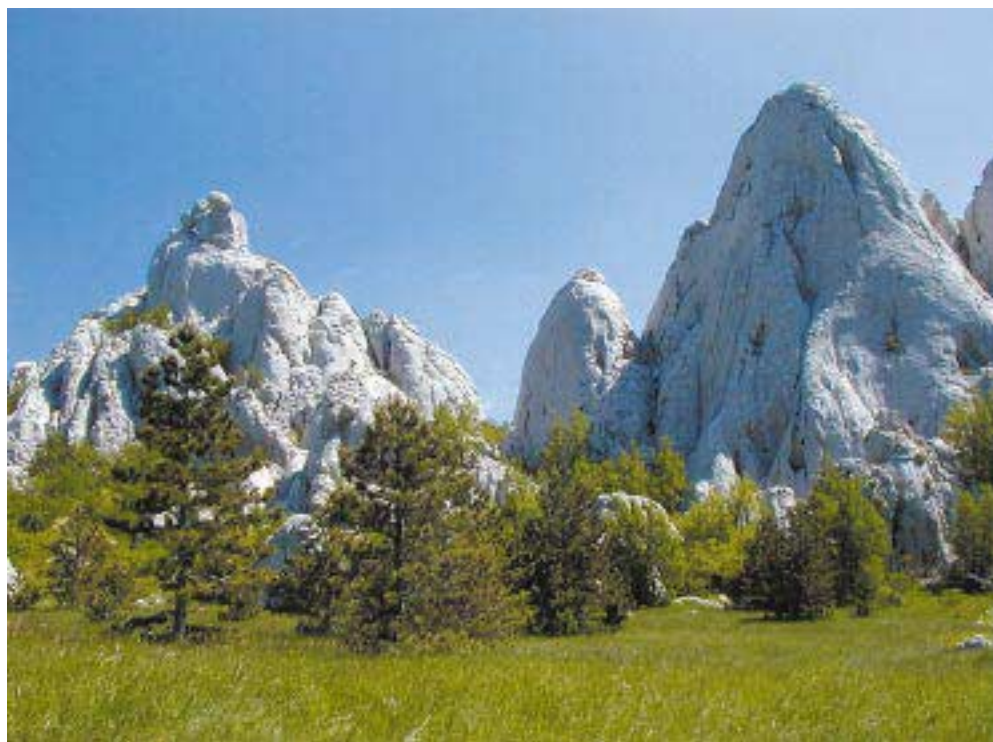
Spomenuo sam da su vile nastale u jadranskoj mitologiji, pa im je i stanište najčešće po našim planinama u blizini mora. Stan su im planine Velebit, Prolog, Mosor, Omiška Dinara, Biokovo... Nalazimo ih po špiljama, oko voda, po livadama, čak i u oblacima. Prema staništima i nazivima se razlikuju: postoje vile drvarice (one koje žive po krošnjama), zatim vile planinkinje, vile zagorkinje, diklice planinske, vile vodarice itd. Vole i more; odmorište im je otočić Jabuka, koji je ujedno i vrt velebitskih vila! Zanimljivo, planine u unutrašnjosti Hrvatske obično nastanjuju

drugi ženski mitski likovi, svakako mnogo strašniji i nažalost ružniji.

Kako izgledaju? Petar Zoranić, autor romana »Planine« iz 16. st., susreće ih u Paklenici i one ga vode Velebitom. Evo kako ih on opisuje:

»Tuda lovom gredući dvi prilipe vile MARE i JELE trudne k vrulji dojdose: Jela sva zelenim odivena, a Mare sva u bilu. Svakoj samo dvi kosice od spridnjih vlas spletene, svi ostali vlasi podivjajući rastreseni na pleći kako sunčani zraci. (...) Na svakoj venac od razlikih cvitov zlatom povit, a biserom nakićen, glavice rešaše...« Itd., itd. Ljepota bez kraja i konca. Sve se naše priče slažu da su vrlo lijepe, prozračne i lagane. Tek, umjesto nogu imaju kozje papke ili konjska kopita. Kosa im je obično zlatne boje (plavuše!), raspuštena često gotovo do zemlje. Ne smije ih se čupati: umrla bi kad bi joj netko iščupao tek i jednu vlas!

Kakve su kao osobe? Vole pomagati slabijima i ne vole nepravdu. Znaju usput planinom ostavljati hranu umornim putnicima. Predaja govori da se jedna vila na Braču sažalila na naj-

U Bojincu

foto: Aleksandar Gospić

manjeg pastira u planini koga su svi ostali tukli. Dade mu sisati svojega mlijeka i on postade najjači. Ljudima su duboko zahvalne na pomoći i na dobrotu redovito odgovaraju dobrim. Ali, zle ljude, ili one koji im žele napakostiti nemilosrdno kažnjavaju. Vole se družiti s mladim momcima (planinari, pazite!), ali se ljute i osvećuju kada mladići pričaju drugima da su ih upoznali i s njima vodili ljubav (i opet: planinari, pripazite na jezik!).

Planinare posebno treba upozoriti na jednu opasnu podvrstu vila: postoje vile posvađuše, koje uživaju svađati ljude, posebno muževe i žene. Da se zna: i za bračne su svađe često vile krive!

Vile često planinom idu same. Da ih ne prepoznamo pretvore se u zmiju, pticu, čak i staru babu. Obožavaju ples, pa se na određenim mjestima okupljaju i redovito plešu u kolu. Onoga tko ih za vrijeme plesa primijeti spremne su pretvoriti u stijenu ili drvo. Znaju ga i odvesti sa sobom i do smrti škakljati, ali bojim se da mnogom planinaru to i ne bi bila neka kazna. Na mjestima vilinskog kola izrastaju gljive i stvaraju one čudesne krugove gljiva po našim planinama. Planinari, pripazite da ne dođete prerano!

I na kraju, čime se vile hrane? Najviše vole med, maslac i janjetinu. Ne vole jesti uvijek na jednom mjestu, već lutajući planinom biraju glatke, kao nožem odrezane stijene, koje pozelene

Pogled s Vilinskog kuka prema Velikom Rujnu

foto: Aleksandar Gospić

lišajevima nakon njihova blagovanja. Planinare će zanimati i vile dobrice koje se hrane mrvicama što ostaju na zemlji nakon objeda slučajnih prolaznika (to ne znači da zato iza sebe treba ostavljati i smeće!). To su dobre vile, ali se ljute i osvećuju onima koji te mrvice nemilice gaze.

Planinari, još jedno upozorenje glede njihove prehrane: naša narodna predaja govori da se vile hrane »od nijeka«, dakle putnicima uzimaju ono što netko zaniječe, sakriva pred drugima, a ima. Zato ne budite sebični u planini! Zamjerit ćete se i vilama, ne samo prijateljima planinarima!

Ovoga puta toliko. O tome gdje se sve kod nas pojavljuju, točno na kojim mjestima žive, zašto su baš one vezane uz rodoljublje i našu zemlju, drugi put. Tema o vilama opširna je. A i lijepa. Kao i vile.

OBAVIJEST PRETPLATNICIMA

Sve pretplatnike koji još nisu uplatili svoju pretplatu na »Hrvatski planinar« za ovu godinu molimo da to učine što prije, kako im ne bismo od idućeg broja morali obustaviti slanje časopisa. Podsjećamo da prije uplate na uplatnici obavezno treba u rubriku »Poziv na broj« upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na ovitku uz Vašu adresu. Neki pretplatnici već su pretplatu uplatili bez toga broja, zaboravljajući da HPS tako ne može znati tko stoji iza uplate. Sve one koji su slučajno napravili tu pogrešku, molimo da se jave u Ured HPS kako bi njihova uplata postala važeća. Hvala!

Hrvatski planinarski savez

VELEBITSKO PROLJEĆE

foto: ALEKSANDAR GOSPIĆ, Zadar

NA SLIKAMA:

Lijevo: Pod Crikvenom

Lijevo dolje: Šafrani

Gore: Pogled sa Sv. brda na Liku

Lijevo: Na vrhu Svetog brda

Dolje: Vlaški Grad

Desno gore: Rab s Alana

Desno: Cvjetni aranžman

Desno dolje: Golić i Babin vrh

ŠTO PONIJETI NA PLANINARSKI IZLET?

Pregled opreme za planinarenje (2. dio)

GORAN ŠEREMET, Zagreb

Ranac ili naprtnjača je pored planinarskih cipela najvažniji dio opreme čovjeka koji odlazi u planinu. Prije svega, treba odabrati model koji je ugodan za nošenje, a praktično je da ima što više džepova i pretinaca. Što se udobnosti tiče, treba obratiti pažnju na ramena i donji dio leđa jer su ti dijelovi tijela najviše opterećeni. Dobar ranac bi trebao imati mogućnost prilagodbe visine nošenja (kako bismo ga mogli prilagoditi svojoj visini), zaštićenu kralježnicu cijelom dužinom (nekim mekšim materijalom koji ne upija vlagu odnosno koji omogućava odvođenje znoja s leđa), široke naramenice u području ramena, mogućnost zatezanja naramenica (čime privlačimo ranac bliže leđima), zatezanje naramenica preko prsa te mogućnost zatezanja oko pasa. Pravilo je da ranac bude što bliže leđima te da se ne »lulja« dok hodamo, a opet da nas ne steže i da nam omogućava slobodno kretanje. Što je više pretinaca, džepova i remenčića na naprtnjači, to ćemo bolje moći organizirati stvari i lakše se snalaziti »u mraku«.

Najteže stvari najbolje je spremiti na dno (da težište bude što niže - lakše je za nošenje, a i

ranac se manje lulja). Treba odvojiti jedan pretinac za pribor za prvu pomoć, kako bi se u slučaju potrebe brzo moglo pronaći sve što nam treba.

Volumen ranca mjeri se u litrama, a odabir veličine je individualna stvar svakog planinara. Oni koji putuju brzo koristit će male rance, a oni koji planiraju boravak od više dana velike.

Zaštitna vreća za ranac protiv kiše. Bez obzira kako kvalitetan ranac imali i bez obzira što vam je odjeća zaštićena najlonskim vrećicama, dodatna zaštitna vreća kojom možemo zaštititi cijeli ranac izuzetno je korisna po kiši, a vrlo je lagana i malog volumena. Zaštitnu vreću odabiremo prema volumenu ranca, a treba voditi računa da se može lako i dobro pričvrstiti kako je vjetar ne bi odnio.

Zatezni remenčići i kratka užad korisni su kada treba nešto pričvrstiti na ranac.

Šator služi za zaštitu od vjetra, kiše i hladnoće pri spavanju na otvorenom. Pri izboru šatora treba voditi računa o težini (da nije pretežak za nošenje), veličini (da se možemo ispružiti i smjestiti ranac), aerodinamičnom obliku (da može izdržati jak vjetar), jednostavnosti podizanja (da ga možemo sklopiti bez uputa i u mraku) i da se može dobro pričvrstiti bez obzira na podlogu. Kvalitetniji su oni koji imaju dvije stijenke (zbog kondenzacije). Ako vas muče insekti odaberite šator kojem se unutarnja stijenka može potpuno zatvoriti.

Najlonsko šatorsko krilo.

Ako želimo izbjeći oštećenja donjeg djela šatora (podloge), koja je osjetljiva na oštrije predmete i lako se probuši, možemo nabaviti dodatnu plastič-

Planinarska naprtnjača - osnovni dio opreme svakog planinara

nu foliju koju ćemo postavljati ispod šatora. To je, ustvari, najlonsko šatorsko krilo koje na rubovima ima rupe svakih 50 cm, lagano je i može se nabaviti u raznim dimenzijama (npr. 2x3 m). U ljetnim mjesecima možemo ga koristiti i umjesto samog šatora tako da ga razapnemo iznad spavaće vreće. To je dovoljno da nas zaštiti od kiše i sunca.

Spavaća vreća dolazi do izražaja na niskim temperaturama. Treba znati da temperatura koja je navedena na vreći kao normalna (engl. *Comfort*) pretpostavlja da spavamo u vreći s termo donjim rubljem (duge gaće i majica s dugim rukavima), a minimalna temperatura koja je navedena (engl. *Extrem*) pretpostavlja da ćemo na toj temperaturi preživjeti, ali vjerojatno nećemo moći spavati. Ako npr. imamo vreću koja ima raspon od -12 do +20 °C, a za normalnu temperaturu je navedeno 0 °C, za ugodno spavanje u skloništu u zimskim uvjetima, treba imati termo donje rublje i dodatnu trenirku ili pokrivač. Za spavanje na snijegu bez zaklona potrebne su vreće od specijalnih materijala koje tijelo štite od hladne podloge i od atmosferskih utjecaja. Ako želimo biti spremni za svaku priliku, trebalo bi imati jednu laganiju ljetnu vreću i jednu zimsku vreću za »teže« zadatke.

Karimat, thermarest ili madrac za napuhavanje. Sve navedeno može se koristiti kao podloga za spavanje sa ili bez vreće za spavanje. Prema volumenu nema velike razlike, karimat je najlakši, a madrac za napuhavanje najudobniji. Karimat je i najsigurniji, jer se ne može probušiti. Probušeni thermarest ili madrac nema nikakvih izolacijskih svojstava, što nas može skupo stajati. Za spavanje u šatoru na snijegu treba zato svakako ponijeti karimat i eventualno madrac za dodatnu udobnost.

Jastuk za napuhavanje - malih dimenzija, lagan i praktičan za one koji spavaju na boku pa ne mogu bez jastuka.

Štapovi za hodanje rasterećuju koljena kao da smo barem 10 kg lakši, što je velika pomoć na nizbrdici. Puno pomažu i kod penjanja, jer težinu tijela prebacuju dijelom i na ruke. Najpraktičniji su teleskopski štapovi koje po potrebi možemo sklopiti i pričvrstiti na ranac.

Gamaše se koriste za hodanje po dubljem snijegu ili blatu. Štite potkoljenice od snijega (vode). Nedostatak im je da ne propuštaju znoj van, pa je noga nakon nekog vremena mokra od znoja.

Kompas treba naučiti koristiti prije nego što nam stvarno zatreba, jer inače nije koristan. Onome tko poznaje pravila kretanja po azimutu i tko zna »čitati« planinarsku kartu kompasa može omogućiti sigurno snalaženje.

Planinarska karta. Staze u pravilu nisu tako dobro označene da bismo se bez karte i kompasa mogli uputiti u područje u kojem prije nismo bili. Naravno, stanje na terenu može se razlikovati od onoga prikazanog u kartama, pa će često za sigurno kretanje biti dobro da se dodatno raspitamo kod mještana ili nekoga tko je nedavno bio na tom području. Za planinarenje su najprikladnije karte mjerila 1:25000 ili manjeg. Sve najpopularnije hrvatske planine pokrivene su kartama »Smand«.

Korice za planinarsku kartu poslužiti će za zaštitu karte od kiše, oštećenja i prljavštine. Korice se mogu pričvrstiti za ranac kako bi nam karta uvijek bila pri ruci.

Planinarski vodič. Prije izleta uputno je prikupiti što više informacija o mjestima koja ćemo posjetiti. Najvažnije je znati gdje ćemo spavati (je li dom otvoren), te ima li na putu vode i hrane. Za to su najbolji specijalizirani vodiči. Mogu preporučiti »Hrvatske planine« dr. Željka Poljaka te vodiče »Panonska Hrvatska« i »Dinarska Hrvatska« Alana Čaplara. Čaplarovi vodiči su praktičniji za nošenje u naprtnjači jer su lagani i manjeg formata, a Poljakove »Hrvatske planine« su

za čitanje kod kuće prije izleta. Stanje na terenu može se razlikovati od podataka u vodičima ili planinarskim kartama, pa je zato prije puta dobro nazvati npr. domara planinarskog doma u kojem smjeramo noćiti i raspitati se o uvjetima.

Zviždaljka je jedna od onih stvari za koju je bolje da nam nikad ne zatreba. Ljudski glas ili uzvik u planini lako se može zamijeniti s hukom vjetra ili nekim sličnim zvukom. Zato, ako se odvojimo od skupine, najbolje je upotrijebiti zviždaljku čiji zvuk je puno prodorniji, a i štedi glasnice.

Višenamjenski nožić za kruh, konzerve, boce, manje popravke i drugo.

Plamenik za kuhanje s posudom. Upute za uporabu obično kažu »pri vanjskoj temperaturi od 22 °C, 1 litra vode temperature 18 stupnjeva proključa za 3 minute« ili nešto slično. U praksi, na visini od 2500 m na snijegu i -2 °C uz blag vjetar trebat će nam 30 minuta samo da otopimo grudu snijega koja će nam dati 1 litru vode. Lijepo ćemo večerati, a sutra ujutro nećemo moći upaliti plamenik, jer se plin preko noći zamrznuo. Benzinski plamenici se ne smrzavaju, ali su teži. Tehnologija i ovdje brzo napreduje pa se stalno na tržištu pojavljuju novi modeli plamenika. Treba voditi računa o veličini i težini same naprave, jednostavnosti nabave rezervnog goriva (plin ili benzin), težini i volumenu posuda s rezervnim gorivom (i cijeni), o tome koliko možemo kuhati s jednom kartušom goriva, ponašanju plamenika i goriva na niskim temperaturama i vjetru. Kada kupite novi plamenik isprobajte ga na niskim temperaturama prije izleta kako biste znali što od njega možete očekivati u brdima. Kao zaštita od vjetra može poslužiti i karimat kojeg savijemo oko plamenika. Uz plamenik treba imati i odgovarajuću posudu za kuhanje.

Rezervno gorivo za plamenik - Plamenik je neupotrebljiv ako ostanemo bez goriva. Za rezervu je zato uvijek preporučljivo imati bar jednu kartušu.

Šibice i upaljač potrebni se za paljenje plamenika. Uvijek sa sobom valja imati bar dva upaljača i dvije kutije šibica.

Svjijeće će nam poslužiti za rasvjeta u noćnim satima (bolje nego da trošimo baterije).

Hepo kocke za potpalu poslužit će kada nema papira i suhih triješčica, a trebamo vatru.

Pribor za jelo. Najbolje je da je sklopiv i što lakši za nošenje.

Manja svjetiljka. Praktične su se pokazale mini *Maglite* baterije sa samo jednim uloškom.

Veća svjetiljka (za glavu) s rezervnom žaruljom potrebna je za svaki ozbiljniji izlet. Najpraktičnije su svjetiljke koje se postavljaju na čelo i tako osvijetljavaju put pred nama. Od žaruljica možemo koristiti obične, koje slabije svijetle (do 30 m) i duže traju (oko 8 sati), ili halogene, koje su puno jače (do 100 m), ali kraće traju (oko 2 sata). Postoje i svjetiljke s kombinacijom običnih i halogenenih žaruljica, pa po želji možemo koristiti jednu ili drugu.

Rezervni baterijski uložak za svjetiljku potreban je kako svjetiljka ne bi postala neupotrebljiva u nekom neželjenom trenutku.

Sunčane naočale. Što se više penjemo, to je djelovanje UV-zraka jače te su oči izloženije. Kod odabira zaštitnih naočala svakako odaberite one koje imaju visok UV-faktor (najmanje 3), a dobro je i da su zatvorene sa strane. Praktično je da naočale imaju savitljiva krila tako da ih možemo dobro pričvrstiti za uši te da imaju vrpцу na kojoj mogu visjeti kada ih ne koristimo. Za ozbiljne ture i jak vjetar najbolje su skijaške naočale koje potpuno prijanjaju uz lice.

Zaštitna krema protiv sunca. Na većim visinama je i utjecaj sunca jači, pa se zimi na ledenjaku, čak i po oblačnom vremenu, možemo dobro »ospeći«. Zato je krema neophodna.

Tekućina ili maramice za čišćenje naočala koristi se za skidanje mrlja od znoja s naočala ili čišćenje leće fotoaparata ili videokamere.

Čaturica za vodu. Svakoga dana čovjek trebalo barem 2 litre vode, a ako je fizički aktivan i više. Nije loše za piće uzeti neki izotonični napitak u prahu, koji ćemo dodati vodi da bismo nadoknadili soli i minerale što ih gubimo znojenjem. Čaturica bi zato trebala imati širok poklopac za lakše ubacivanje izotoničnog praha, a i za lakše pranje i održavanje. Praktični su *shakeri* koji imaju mrežicu za lakše mućkanje napitka. Osim čaturice koju nosimo za pojasom, treba

ponijeti i plastične boce s dodatnom vodom koje držimo u rancu. Uz čuturicu treba imati i odgo-varajuću futrolu koja se može pričvrstiti za po-jas. Zimi se voda u čuturici može zalediti, pa je bolja futrola s izolacijskim svojima.

Plastične cipele (pancerice) s derezama ko-ristimo za uspone po snijegu ili ledu. Potpuno su nepromoćive, što ujedno znači da se stopala »ku-paju« u znoju. Budući da pancericice imaju i unu-tarnju čizmu koja pruža toplinsku zaštitu, dovolj-ne su samo tanke končane čarape.

Dereze su neophodne za hodanje po zale-đenim površinama. Postoje modeli koji se mon-tiraju na obične planinarske cipele i modeli koji su namijenjeni samo za plastične pancericice. De-reze imaju oštre šiljke, pa zato mogu biti i opasne, a mogu »izvršno poslužiti« i za bušenje thermo-resta, šatora i ostale opreme. Treba ih zato pažlji-vo koristiti i nakon upotrebe šiljke zaštititi. Ako kupujete dereze, dobro bi bilo izabrati one koje u kompletu imaju i zaštitu za šiljke. Prilagođava-nje veličine dereza te način postavljanja na pan-cerice uputno je uvježbati prije puta.

Cepin je nezaobilazan dio opreme za snijež-ne izlete po strminama. Koristimo ga kao osigu-ranje od klizanja na ledu te za kočenje na strmi-nama. S obzirom na svoje oštre krajeve, cepin također može biti opasan (samoranjavanje kod nespretnog pada).

Kaciga. Kada se u proljeće led počne topiti, u alpskim se predjelima često odlomljavaju veće količine kamenja i šljunka. Udarac kamenčića koji pada s visine 50 m može biti fatalan za ono-ga tko nema kacigu.

Turne skije (s opremom) dolaze do izražaja po dubokom snijegu po kojem bismo bez njih propadali do koljena ili dublje. Isto tako, treba istaknuti da je spuštanje po otvorenom terenu puno brže na skijama nego pješice. U ostalim slučaje-vima, brži smo bez skija.

Alpinističko uže u planinarenju se može ko-ristiti za osiguranje pri zimskim usponima ako postoji opasnost od klizanja ili pada u rupe ispod snijega. Za te potrebe najbolje je dinamičko uže debljine 11 mm.

Kratko uže za osiguranje na sajlama. Pri prelasku dionica sa sajlama, dodatno se možemo

osigurati užetom duljine oko 2 m. Jedan ćemo kraj pričvrstiti za pojas, a drugi na karabiner. Karabiner kopčamo oko sajle i tako možemo biti sigurni od eventualnog pada sa staze. Važno: tre-ba znati upotrijebiti pravi čvor za vezanje kara-binera. Prije puta pitajte nekog alpinista i vjež-bajte kod kuće.

Penjački pojas potreban je kada se osigu-ravamo užetom. Budući da su te situacije u pla-ninarenju razmjerno rijetke, a i sam pojas nije jeftin ni lagan, možemo si pomoći tako da kupi-mo 5 m trake koja se koristi za automobilske po-jaseve. Takva traka je lagana i ne zauzima puno mjesta. Jedini je problem u tome što treba znanja da se takva traka zaveže u siguran pojas. Kako se to radi i uz pomoć kojih čvorova, treba pitati alpiniste.

Karabineri se koriste za spajanje pojasa i užeta. Za planinarsku upotrebu dovoljna su 2 ili 3 karabinera.

Sat, pulsmetar, termometar, visinomjer. Želimo li prije mraka stići na sigurno, valja znati kada sunce izlazi i zalazi, dobro isplanirati trasu, a tijekom puta stalno pratiti vrijeme. Ostale stvari su za one koji vole statistiku. Sve navedeno se može naći u jednom uređaju.

Kišobran. Iako spomen kišobrana izaziva podsmjeh nekih planinara, u praksi se pokazao boljim od npr. nepromoćive jakne, jer se u jakni tijelo znoji. Naravno, to vrijedi jedino ako nema vjetra. Kišobran se još boljim pokazao za vrijeme jakog sunca na većim visinama, pružajući stalan hlad. Kako bi nam ruke ostale slobodne, treba smisliti način kako da pričvrstimo kišobran na ruksak.

Torbica za dokumente, novac, ključeve i sl. Najpraktičnije su one torbice koje se pričvrste za pojas i imaju više pretinaca s patent-zatvaračem.

Dokumenti: osobna iskaznica, putovnica, vozačka dozvola, planinarska iskaznica, novac, karte za vlak ili autobus, kreditna kartica, plani-narski dnevnik, telefonska kartica, zdravstvena iskaznica, telefonski brojevi planinarskih domo-va i GSS-a, kemijska olovka i mali blok.

Mobitel može biti izuzetno koristan u sluča-ju nezgode ili nesreće.

Tinta za žigove. U tuljcima za žigove na vrhovima često nema tinte, pa je uputno ponijeti svoju ako želimo otisnuti žig u dnevnik. Umjesto tinte može dobro poslužiti i flomaster sa širim vrhom kojim namažemo žig.

Fotoaparati s filmom ili video kamera omogućava da zabilježimo najzanimljivije detalje s naših izleta.

PRIBOR ZA HIGIJENU I PRVU POMOĆ

Pribor za higijenu sastoji se od četkice za zube s pastom (odaberite sklopivu četkicu i što manje pakovanje zubne paste), zubnog konca, sapuna, gela za tuširanje, grickalice za nokte, toaletnog papira, papirnatih maramica, vlažnih maramica i dr.

Pribor za prvu pomoć treba uvijek imati pri ruci, bez obzira o kako se malom izletu radi. Mogu se nabaviti manji paketi s osnovnim stvarima, koja ne zauzimaju puno mjesta. Dobro je ponijeti i flastere za manje ogrebotine i žuljeve. Uz uobičajeni pribor za prvu pomoć, dobro bi bilo imati i sljedeće:

- *tablete protiv temperature i boli*

- *smjesa za zagrijavanje* - Radi se o tkanini s kemikalijom koja u dodiru sa zrakom razvija temperaturu oko 50 stupnjeva u sljedećih 20 sati. Prodaje se u vrećicama (veličine npr. instantjuhe). U slučaju potrebe možemo tu tkaninu s kemikalijom staviti unutar vreće za spavanje ili unutar odjeće (ne na golo tijelo!).

- *elastični zavoj za zglobove i koljeno* - u slučaju uganuća zgloba treba što prije (u pitanju su sekunde) dignuti nogu i izvršiti pritisak na zglob kako bismo spriječili izlivanje krvi u zglobnu

čašicu i oticanje zgloba. Nakon toga, ako je moguće, treba staviti hladan oblog (ili uroniti nogu u planinski potok). Za nastavak kretanja omotajte zglob elastičnim zavojem i počnite s povratkom. Izlet je završen.

Za koljeno postoje i posebne proteze ili elastične trake koje ga učvršćuju. Ako imate problema s koljenom, učvrstite ga prije spuštanja i obavezno koristite štapove.

HRANA I VODA

Idealan obrok za obnavljanje energije sadrži 40% ugljikohidrata, 30% proteina i 30% masti. To bi npr. bio integralni dvopek, konzerva tune i masline. Oni koji nemaju vremena za cjelovit obrok ili žele smanjiti težinu ruksaka, mogu nabaviti *Triatlon čokoladice* u gore navedenom omjeru (*Twin Lab*). Isti omjer ima i kefir. Za vrijeme dugih šetnji trebalo bi svakih sat vremena odmoriti od 5 do 10 minuta, a za to vrijeme pojesti nešto voća (svježe ili suho), badema ili oraha, te popiti vode. Vodu je dobro piti i češće (nekoliko gutljaja svakih pola sata). Ako osjetimo slabost i umor, treba pojesti ugljikohidrate koji brzo ulaze u krv (med, čokolada, grožđice i sl.). Voda je vrlo važna, pa je bolje ponijeti i nešto viška nego dehidrirati.

»BAZNI LOGOR«

»Bazni logor« predstavlja polaznu točku od koje krećemo na izlet. To je u većini slučajeva parkiralište na kojem smo ostavili automobil. Ondje treba imati rezervnu suhu odjeću i obuću, kako bismo se nakon izleta mogli presvući. Isto tako, ondje treba biti malo hrane i vode.

GORSKI VODIČI

Smjernice za razvitak nove djelatnosti HPS

Pojedinaci i planinarska društva sve češće upućuju pitanja Ured HPS-a o statusu »gorskih vodiča« u Hrvatskom planinarskom savezu, a nedavno je zatraženo i učlanjenje »Saveza gorskih vodiča« u HPS, za što po sadašnjem Statutu HPS ne postoje uvjeti. Budući da o tome ne postoji stav Komisije za vodiče HPS unatoč tome što ga je više puta zatražio Izvršni odbor, to je tijelo imenovalo V. Novaka (dopredsjednika HPS), D. Berljaka (tajnika HPS) i Ž. Adameka (predsjednika Komisije za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost HPS) da za Izvršni odbor razrade temu »gorski vodiči« sa svim bitnim činjenicama kako bi Izvršni odbor ostalim tijelima Saveza i članicama HPS mogao ponuditi kvalitetan prijedlog o tom pitanju. Njihov je uradak jednoglasno prihvaćen kao stav Izvršnog odbora na sjednici održanoj 11. veljače 2002. godine i upućen Komisiji za vodiče HPS na očitovanje. Zbog zanimanja planinarske javnosti o toj temi, navedeni materijal donosimo u cijelosti.

Urednički odbor HP

Objašnjenje termina (riječi, pojma) »gora« i »gorski vodič«. U hrvatskom jeziku za prirodne uzvisine upotrebljavamo više termina, od kojih su najčešći: planina, brdo, brijeg, gora. Iz ovoga posljednjeg, po potrebi upotrebljavamo i pridjev »gorski«. Slična raznolikost postoji i u ostalim europskim, ali i svjetskim jezicima u naroda koji žive u planinama ili u njihovu podnožju. Zanimljivo je da ona ne postoji u jezicima čiji narodi žive u ravnica ili na otocima bez planina.

U Hrvatskoj, bar u posljednje vrijeme, nema polemike o tome što je od navedenih termina točnije, ali je u nekim drugim državama ta tema neprestano na dnevnom redu. U susjednoj Sloveniji postoje prilično suprotstavljene zagovornici »gora, hriba, griča ali planina«, a na Internetu (*Mountain Forum* - www.mtnforum.org) prošle se godine razvila se žestoka elektronska rasprava što je točnije u engleskom jeziku, »Hills Vs. Mountains«. Nikakav dogovor nije postignut, svi i dalje rabe pojam koji im više odgovara, a ta raznolikost samo je izraz kvalitete i bogatstva nekog jezika. Ipak, u toj je raspravi usklađen stav, i to s različitih strana svijeta, kako je ono što mi nazivamo »gora« najbolje koristiti za uzvišenja koja zauzimaju širi prostor i imaju više vrhova, da je to područje na visinama iznad 2500 m, znatnijeg nagiba, različitog reljefa i vrsta podloge.

Izuzmemo li visinu, se ta definicija dobro uklapa u pojam »gora« u hrvatskom jeziku, jer mi to najčešće upotrebljavamo baš za takve opise nekog planinskog područja, npr. Samoborsko gorje ili Gorski kotar, a potpuno smo u pravu kada to koristimo za velike planinske lance, npr. Himalaju, Ande, Pamir, tj. svjetska velegorja. Zaključak što je u hrvatskom jeziku pravilnije koristiti, »planina« ili »gora«, donesen je i potvrđen odavno: Petar Zoranić 1536. g. prvo je književno djelovalo o planinama u povijesti nazvao »Planine«, Hrvati svoj nacionalni savez od 1874. g. zovu »Planinarskim«, a od 1898. i svoj časopis »Hrvatski planinar«. Čak i naši susjedi Slovenci u kojih riječ »planina« označava dva različita pojma (livadu / pašnjak i brdo), najčešće ljude koji hodaju po planinama nazivaju »planinci«, a svoj savez »Planinski«.

»**Gorski vodič**« na hrvatskom jeziku vrlo slično zvuči kao i na drugim slavenskim jezicima, jer npr. u Sloveniji, Češkoj i Poljskoj čovjeka koji je osposobljen voditi drugu osobu po visokim planinama i u najtežim uvjetima (tehničkim i vremenskim) nazivaju *Gorski vodnik*, *Horski vodca* i *Przewodnicy gorscy*. U engleskom, njemačkom i francuskom jeziku te ljude zovu *Mountain guide*, *Bergführer* i *Guides de montagne*, što bismo,

a da nimalo ne pogriješimo, mogli prevesti i s »planinski vodič«.

Ipak je, zbog prije navedenih definicija pojma »gore«, te ljude u hrvatskom jeziku najtočnije zvati »gorskim vodičima«, posebice jer se pod tim nazivom u rečenim državama podrazumijeva i njihova zajednička osobina da obvezno djeluju po propisanim standardima IFMGA (Međunarodne federacije udruženja gorskih vodiča).

U Hrvatskoj postoji samo jedna osoba koja ima važeću licenciju IFMGA (postigla ju je u Sloveniji još u vrijeme bivše države), dok vodička služba HPS-a, čiji pripadnici ne zadovoljavaju kriterije IFMGA, desetljećima upotrebljavaju nazive: vodič društvenih izleta, vodič ljetnih, zimskih pohoda ili samo vodič, što je prirodno i vrlo korektno kako ne bilo do zabune.

IFMGA, Međunarodna federacija udruženja gorskih vodiča, osnovana je 1965. u Zermattu. Osnovali su je profesionalni gorski vodiči iz Italije, Francuske, Švicarske i Austrije. Osnovni razlozi osnivanja, navedeni i danas u njihovu statutu, su:

- jačanje veza i briga o profesiji »gorski vodič« s odgovornom ustanovom ili udruženjem te struke u zemljama koje pristupe toj federaciji
- provedba jedinstvenih propisa u gorskom vođenju
- provedba jednakih standarda osposobljavanja gorskih vodiča
- olakšavanje obavljanja profesije putem jedinstvene vodičke iskaznice
- u slučaju potrebe, arbitraže između članica ili članica i treće strane.

Danas IFMGA ima 19 članica, odnosno udruženja gorskih vodiča, iz Francuske, Italije (3), Norveške, Slovenije, Švedske, Poljske, Austrije, Njemačke, Japana, Perua, Švicarske, Kanade, Velike Britanije, Novog Zelanda, Slovačke,

Španjolske i SAD-a. Bolivija, Argentina, Grčka, Nepal i Čile su zamolili za članstvo, ali još nisu postigli potrebne uvjete. Uvjeti su, osim proceduralnih - da su članovi organizirani u posebno udruženje, vrlo točno definirani: ispit za »gorskog vodiča« polaže se po kriterijima IFMGA (točnije, to se radi izravno ili pod nadzorom instruktora IFMGA), a preduvjet za kandidaturu pripravnika »gorskog vodiča« također je po kriterijima IFMGA. Sjedište IFMGA ne postoji, posao između redovnih godišnjih sastanaka usklađuju predsjednik (trenutno iz Njemačke), dopredsjednik, blagajnik i predsjednik tehničke komisije. U ustroju tehničke komisije postoji i potkomisija za ekspedicije i nesreće. IFMGA je članica UIAA (Međunarodne federacije planinarskih saveza), čiji je član i HPS.

HPS i gorski vodiči

Stav HPS o statusu gorskih vodiča je:

- Postoji potreba za kvalitetno vođenje zainteresiranih na tehničkoj razini koju ne mogu osigurati sadašnji vodiči u HPS-u (teže ture i usponi u Slovenskim i Centralnim Alpama, usponi u svjetskom velegorju od Anda do Himalaje, te penjački usponi u hrvatskim stijenama, posebno u Paklenici), jer HPS povremeno dobiva zahtjeve za takva vođenja od zainteresiranih iz zemlje i inozemstva.
- HPS želi zadržati svoj ugled, tradiciju i vjerodostojnost na taj način da, ako uopće želi imati gorske vodiče, ima vodiče jednake onima u Austriji, Švicarskoj, Francuskoj, Italiji, Sloveniji, Poljskoj ili Slovačkoj, jer su njihovi planinarski savezi osnovani u isto vrijeme (krajem 19. stoljeća) ili čak kasnije od HPS-a. HPS se želi u njihovo društvo uključiti ravnopravno, uz poštivanje međunarodnih standarda (IFMGA). Takav je princip u svim našim ostalim djelatnostima (HPS - UIAA, naslov alpinist, naslov speleolog, športsko penjanje - ICC, GSS - IKAR, orijentacija - IOF).
- Ta djelatnost treba se organizirati u HPS-u, a takvo udruženje treba biti članom HPS-a, jer je svugdje u svijetu prvi uvjet da su gorski vodiči članovi planinarske organizacije, a njihovo udruženje član nacionalnog saveza.

Razlog tome je prirodan. Kandidati za gorske vodiče obvezno su nositelji najviših stručnih zvanja u nacionalnim planinarskim savezima (alpinisti i gorski spašavatelji), a besplatni kadrovski rasadnik gorskih vodiča je planinarska organizacija.

Plan za ostvarenje cilja

Da bi se sve to postiglo, treba:

- Propisati zvanje »gorski vodič« u Pravilniku komisije za vodiče HPS i u Statutu HPS
- Već postojeće udruženje »Savez gorskih vodiča«, koje je izvan HPS-a i statutarno nije usklađeno s kriterijima IFMGA, većim dijelom treba izmijeniti svoje normativne akte i prilagoditi ih prije iznesenim načelima, te se nakon toga učlaniti u HPS. Ako to nije moguće, HPS može osnovati svoje udruženje »HUGV - Hrvatska udruga gorskih vodiča«.
- U slučaju osnivanja HUGV-a u HPS-u, pravna osobnost tog udruženja bit će obvezna tek pri upisu u IFMGA, gdje je to jedan od proceduralnih kriterija.
- U svim zemljama gdje postoji, »gorski vodič« je osobno profesionalno zvanje koje se može obavljati stalno ili povremeno, te je u tom smislu i zakonski uređeno. Na isti način to se mora prvo propisati u HPS-u (Pravilnik, Statut), jer uključuje zvanja HPS-a, a nakon toga putem našeg nadležnog ministarstva (Prosvjete i sporta) »gorske vodiče« treba definirati kao samostalan rad u sportu ili regulirati putem dobivanja obrtnice u Ministarstvu za obrt, malo i srednje poduzetništvo kako bi u svom udruženju mogli samostalno djelovati.
- Da bi se uopće mogla procijeniti situacija u Hrvatskoj, treba poslati raspis za kandidate za pripravnike gorskih vodiča sa zadanim uvjetima koji su na razini IFMGA. Uvjeti su: član HPS-a, punoljetnost, najmanje SSS, potvrda o nekažnjavanju, liječnička svjedočba, znanje jednog svjetskog jezika, naslov alpinist (najmanje 50 alpinističkih smjerova - sposobnost penjanja VI° teškoće, pripravnik ili gorski spašavatelj, turni skijaš s

15 cjelodnevnih turnih spustova, penjanje u snijegu i ledu na 60°), vidjeti ima li u Hrvatskoj zainteresiranih kandidata s tim uvjetima (procjena - ima ih desetak, no pitanje je jesu li zainteresirani), a nakon toga i izraditi analizu s planom kada će biti dostignuti uvjeti za članstvo u IFMGA (procjena - minimum 5 godina).

- Za ostvarenje toga cilja u HPS-u treba sastaviti Pravilnik za osposobljavanje gorskih vodiča s uključenim prijelaznim razdobljem od 5 godina kada još neće biti moguća mjerila IFMGA.
- S Planinskom zvezom Slovenije i Udruženjem gorskih vodiča Slovenije (već se razgovaralo) dogovoriti petogodišnje mentorstvo našem udruženju, te kandidate osposobljavati isključivo po kriterijima IFMGA.
- U tom razdoblju, pod nadzorom HPS-a pružati usluge »gorskih vodiča« samo s kadrovima i sadržajem koji mogu biti bar približno na razini koju propisuje IFMGA, uskladiti cjenik usluga s kriterijima IFMGA, ovjeriti ga u nadležnim tijelima, a za uslugu izdavati račun i plaćati porez, dok sva vođenja niže razine predstavljati i obavljati u okviru postojeće Komisije za vodiče HPS-a i ne nazivati ih »gorskim vođenjem«.

Izvršni odbor

Hrvatskog planinarskog saveza

Izvori: kontakti s IFMGA, Propisi IFMGA, kontakti Planinskom zvezom Slovenije i predstavnicima ZGVS, Zakon o gorskim vodnicima - UL RS 63/99, Pravila ZGSV - UL RS 28/97

NOVI »GLASNIK KAMENARA«

Planinarsko društvo »Kamenar« iz Šibenika izdalo je koncem prošle godine osmi broj svojega »Glasnika Kamenara«. Broj je posvećen događajima i ostvarenjima društva u prošloj godini. Na naslovnici su predstavljeni Dani Društva održani koncem ožujka 2001., na uvodnim stranicama nalazi se zanimljiv kronološki pregled zbivanja u »Kamenaru«, upotpunjen brojnim slikama s planinarskih izleta u prošloj godini, slijede putopis Ante Juras o Slovačkoj, prikaz rada Speleološkog odsjeka i Sekcije za zaštitu prirode, te niz kraćih priloga o izletima članova u 2001. godini. Na zadnjim stranicama je zanimljiv prilog Zdravka

Antolkovića o opasnostima planinarenja, te najava međunarodne godine planina.

Format lista je A4, korice su u boji, ima 16 stranica, a uredila ga je Zora Čeko. Listajući i ovaj broj »Glasnika Kamenara«, nijedan se planinar neće moći oteći dojmu da je Plaketa Šibensko-kninske županije za 2001. godinu (reproducirana na naslovnici), koja je dodijeljena HPD-u »Kamenar«, posve zaslužno došla u prave ruke.

Alan Čaplar

U PLANINARSKOM DOMU PREDSTAVLJENA KNJIGA PLANINARA DRAGE SLIPCA

U izdanju »Graforada« uoči božićnih blagdana iz tiska je izašla knjiga novotravničkog novinara i planinara Drage Slipca. Riječ je o romansiranom putopisu »Od Bonna do Rostova«, čiju je recenziju i lektorsku obradu napravio ugledni pjesnik fra Ladislav Fišić iz Sarajeva, a tu je i poznati travnički novinar i publicist Stojan Miloš sa svojom recenzijom i biografskom obradom autora knjige.

Putopis »Od Bonna do Rostova« u 22 glave, na 208 stranica, prava je poslastica za čitalačke slado-kusce. Knjiga vrvi od svježih metafora, asocijacija, pomne analize života i rada ljudi s ovih prostora u inozemstvu, pustolovnih i ljubavnih zgoda, te tako poželjnoga ležernog humora. Knjiga je također protkana divnim pejzažima i čarima divljine koju, uz krik orla i šum gorskog vjetra, dodatno resi i pjesma i smijeh planinara.

Netom što je izašla iz tiska, planinari novotravničkog PD »Kuk« požurili su se da prirede predstavljanje knjige u svojem domu na Bučićkoj ravni podno vrha Kuka (930 m). U subotu 12. i nedjelju 13. siječnja priređena je ova neobična zgoda, rijetkost u analima književnih i sličnih događaja. Nakon iskrenih čestitanja, zajedničkog fotografiranja, te otkupljivanja dvadesetak knjiga koje će planinari »Kuka« darivati svojim prijateljima iz drugih društava, poetsko-književna večer je nastavljena u veseloj atmosferi do duboko u noć.

Stojan Miloš

JASNA KOSOVIĆ - PRVA ŽENA SA »100 VRHOVA«

U popisu planinara koji su prvi stekli Posebno priznanje Hrvatske planinarske obilaznice (HPO), što znači da su posjetili 100 određenih vrhova, nalazi se pod brojem 6 Jasna Kosović (prije Bingula), prva žena s tim priznanjem. I ne samo to, bila je i među prvom dvanaesticom koja je stekla Zlatni znak HPO, a u prošlom broju počela je objavljivati i članak u nastavcima pod naslovom »Mojih sto vrhova«, predstavljajući manje poznate vrhove HPO-a koje je posjetila. Tko je zapravo Jasna Kosović?

Rodila se 24. rujna 1937. u Vukovaru, gdje je završila gimnaziju. Diplomirala je prvi stupanj Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu i do umirovljenja radila kao nastavnica matematike i fizike. Prirodu je zavoljela još u mladosti, kampirala je i putovala, no pravim se planinarenjem počela baviti tek u pedesetoj godini života kada se upisala u PD »Zagreb-Matica«.

Iako je u organizaciju stupila tako kasno, zahvaljujući svojim ljudskim i radnim kvalitetama brzo je ostvarila niz uspjeha u planinarskom radu, i još k tome u životnom razdoblju kada mnogi drugi planinari odlaze u »planinarsku mirovinu«. Četiri je godine bila tajnica PD »Zanatlija« i tamo stekla umijeće u vođenju planinarskog društva. Zatim se 1994. vratila u HPD »Zagreb-Matica« kojem je otada dopredsjednica, a pet je godina i na čelu Sekcije društvenih izleta. Uz to je 1988. završila planinarsku školu, 1991. seminar za vodiče društvenih izleta, a 1995. tečaj za markaciste.

Ta tiha i skromna osoba neobično je radišna pa svoje titule nikada ne shvaća počasnima. Dovoljno je reći da je u Sekciji društvenih izleta »Zagreb-Matice« do sada vodila 88 izleta i da su joj najmiliji višednevni izleti, najčešće u Gorski kotar, na Velebit i u Sloveniju.

No, posebna su priča dvije njezine najveće ljubavi: Gorski kotar i markacistička djelatnost. Spoj tih dviju ljubavi dao je vrlo vrijedan plod: uglavnom je njezino djelo poslijeratna obnova Goranskog planinarskog puta, originalne i najveće obilaznice u Hrvatskoj (dugačke oko 280 km). Od 1995. do danas organizirala je 63 akcije markiranja i održavanja tog puta u trajanju od 132 dana! Nakon završene obnove GPP-a napisala je detaljan opis trase koji je objavljen u obliku vodiča-dnevnika prošle godine, zajedno s planinarskom kartom Goranskog planinarskog puta.

Održavanjem GPP-a neumorno se i poput brižne majke bavi i sada, a uz to ga svakom prilikom propagira - predavanjima, dijapozitivima i vođenjem izleta. Kada danas na nekom izletu po Gorskom kotaru slijedite planinarsku markaciju bezbrižno uživajući u planinskoj prirodi, sjetite se da to najvjerojatnije imate zahvaliti Jasni Kosović.

Njezino joj se društvo odužilo za požrtvornost s tri priznanja, a HPS ju je - za sada - odlikovao Brončanim znakom.

prof. dr. Željko Poljak

SKUPŠTINA PLAN. SAVEZA PRIMORSKO GORANSKE ŽUPANIJE

Dana 21. siječnja ove godine u prostorijama PD »Kamenjak« u Rijeci održana je izborna skupština Planinarskoga saveza Primorsko-goranske županije (PS PGŽ). Na Skupštini su sudjelovali predstavnici PD »Kamenjak« iz Rijeke, HPD »Petehovac« iz Delnica, HPD »Bijele stijene« iz Mrkoplja, PD »Strilež« iz Crikvenice, PD »Vršak« iz Brod Moravica i HPD »Knez-grad« iz Lovrana, te gosti iz PD HPT »Učka« Rijeka. Nakon provedenog postupka izbora za predsjednika Saveza jednoglasno je izabran Nedeljko Lujčić, član PD »Kamenjak«, a za dopredsjednika Josip Štajduhar iz PD »Vršak«. Također, izabrani su i novi Nadzorni odbor te Sud časti PD PGŽ.

Novi predsjednik Nedeljko Lujčić zahvalio se dosadašnjem vodstvu na predanom radu u Savezu i izrazio nadu da će novo vodstvo imati potporu svih članova na ostvarivanju programa koji će osigurati opstojnost ove planinarske udruge. Osnovu programa, oko kojega se trebaju aktivirati sva planinarska društva, sadašnji članovi PD PGŽ i privući novi članovi Saveza, predsjednik je predstavio u nekoliko točaka:

1. osnivanje Stanice vodiča PS PGŽ i rad na unapređenju vodičke službe u županiji,
2. usklađivanje planova izleta između planinarskih društava i definiranje glavnih manifestacija oko kojih bi se okupili planinari naše regije,
3. poticanje promjena u statutima HPS i PS PGŽ kako bi se još više unaprijedio rad planinarskih udruga,
4. poticanje osnivanja Koordinacije županijskih saveza, putem koje bi se koordinirao rad županijskih saveza,
5. određivanje aktivnosti PS PGŽ u cilju osiguranja sredstava za rad Savez i njegovo uključivanje u društveno korisne djelatnosti (ekologija, zaštita od požara, edukacija mladeži, turizam itd.).

Prisutni planinari prihvatili su ovaj program rada i naložili Upravnom odboru da ga konkretizira te odredi rokove i ljude za njegovo izvršenje.

Odbor za promidžbu PS PGŽ

PLANINSKO-TURISTIČKA STAZA »LISINSKI PUT«

Povodom pete godišnjice osnutka, PD »Lisina« iz Matulja uredilo je planinsko-turističku stazu kroz najljepše pejzaže i planinske vrhove svoje okolice.

Područje Lisine 1998. godine proglašeno je zaštićenim krajolikom. »Lisinski put« počinje u središtu Matulja, gdje se u turističkoj agenciji »Matulji Tours« podiže karton staze. Slijedeći markacije, nakon otprilike 12-13 sati hoda stiže se do cilja, u slastičarnicu »Jadran« u Matuljima. Put je dugačak oko 30 km, ima 10 kontrolnih točaka sa žigovima. Jastučić za žigove treba ponijeti sa sobom.

Za sva pitanja možete se obratiti na brojeve telefona: 051/274-173, Zvonimir Lenžer, ili 051/274-089 Klaudio Jelenić. Svim planinarima želimo ugodno hodanje i uživanje u ljepotama Lisine.

Zvonimir Lenžer i Damira Frlan

DRUGI ZIMSKI USPON NA PLIŠ

Planinarsko društvo »Pliš« osnovano je 1996. godine. Ime si je nadjenulo po najbližem razglednom vrhu u blizini Klane, Plišu (933 m).

Prošle je godine, 12. siječnja organiziran prvi pohod na spomenuto brdo, kojem se odazvalo tri-desetak planinara. Zadovoljni tim pohodom, članovi »Pliša« su i ove godine pripremili isti pohod 13. siječnja. Ove se godine okupilo oko 65 sudionika iz Klane, Viškova, Rijeke, Kastva i Opatije.

Sudionici ovogodišnjeg pohoda uživali su u dva sata lagano-ga hoda preko zaseoka Laze pri usponu na razgledni vrh s pogledom na susjednu Sloveniju, Čičariju i Kvarner. U povratku su se planinari spuštali preko Lisca, mjesta uza samu slovensku granicu. Nakon pohoda po prekrasnome vremenu, svi su sudionici otišli na ovjeru novoga dnevnika i zajedničko druženje u lovačku kuću na Liscu, gdje su počašćeni maneštrom i pićem.

Uspješnost prvih dvaju pohoda navela je članove PD »Pliš« na odluku da se ubuduće zimski pohod na Pliš tradicionalno održava svake godine, druge nedjelje u siječnju.

Ivan Starčić

Na Plišu 13. siječnja

foto: Ivan Starčić

ODRŽANA PLANINARSKA ŠKOLA U SLAVONIJI

Planinarsko društvo »Dilj gora« bilo je domaćin i suorganizator planinarske škole pod nazivom »Prva slavonska planinarska škola«. Škola je održana prva dva vikenda u prosincu 2001. godine.

Predavanja su bila usklađena s programom HPS-a. Obradene su teme od povijesti planinarstva do osnova alpinizma i speleologije. Važan dio nastave bio je posvećen i zaštiti prirode. Teorijski dio škole održan je u prostoru planinarskog doma »Đuro Pilar« kod Slavonskog Broda, a praktični dio se sastojao od orijentacije na terenu, za što je poslužila Dilj gora. Vježbe na stijenama održane su u Orahovici.

Školu je pohađalo 35 polaznika iz sedam slavonskih planinarskih društava: »Orahovica« iz Orahovice, »Dilj gora« iz Slavonskog Broda, »Klikun« iz Pleternice, »Psunj« iz Pakraca, »Đakovo« iz Đakova, »Tikvica« iz Županje i »Dirov brijeg« iz Vinokovaca. Predavači su bili Vladimir Novak i Branka Fabek iz Samobora, Krunoslav Hornung iz Belišća, Miroslav Mesić iz Pleternice, Dario Švajda iz Požege, Berislav Tkalac iz Županje i Blanka Sabolić-Körmendy iz Slavonskog Broda.

Školu su organizirali Slavonski planinarski savez i PD »Dilj

Pogled s Pliša jedan je od najljepših na Kvarneru

foto: Ivan Starčić

gora« pod pokroviteljstvom Hrvatskog planinarskog saveza. Polaznici su kao poklon HPS-a dobili priručnik »Osnove planinarstva« Alana Čaplara, te po završenoj školi diplome.

Cijela grupa je vrlo ozbiljno sudjelovala u radu škole. Kao posebna nagrada organizatorima su novonastala prijateljstva, što ističemo s posebnom radošću. Brojni članovi PD »Dilj gora« i PD »Orahovica« koji su bili logistika planinarskoj školi pravo su oličenje planinarskog duha, iskazanoga kroz nesebično pomažanje u organizaciji i boravku polaznika i predavača. Nadamo se da će se ovaj oblik rada u društvima redovito održavati.

Blanka Sabolić-Körmendy

PRIKLJUČITE SE PLANINARSKOJ ŠKOLI HPD »ZAGREB-MATICA«

Omladinska sekcija HPD »Zagreb-Matica« već dvadesetak godina svakoga proljeća organizira planinarsku školu za planinare, buduće planinare, ljubitelje prirode i izletnike. Ove godine škola će započeti u srijedu 3. travnja, a trajat će dva mjeseca. Kroz petnaestak predavanja i desetak atraktivnih izleta s terenskim predavanjima i pokaznim vježbama, polaznici će steći dobru osnovu za sigurno i samostalno kretanje i boravak u planinama, te niz općih znanja i vještina iz po-

dručja planinarstva. Ciljevi izleta bit će Lipa na Medvednici, Oštrc, Ravna gora, Pohorje, Javorova kosa u Gorskom kotaru, Dabarski kukovi na Velebitu, Samarske stijene, a završni izleti bit će u Sloveniju i na Biokovo. Prednost pri upisu imat će mladi i to posebno oni koji dosad nisu imali jačih dodira s planinarstvom.

Sve obavijesti mogu se dobiti u prostorijama HPD »Zagreb-Matica«, Bogovićeve 7, svakoga dana od 18 do 20,30 sati ili putem telefona 01/48-10-833.

Alan Čaplar

DEVETO PLANINARSKO HODAČAŠĆE NA SVETU GERU

Iako su dani oko nje bili sunčani i neobično topli, 27. siječnja 2002. bila je tmurna, oblačna i vjetrovita nedjelja. Ipak, to nije spriječilo priličan broj planinara, hodačasnika i ljubitelja prirode da posjete Svetu Geru, žumberačku ljepoticu. Tradicija kaže da se ovo (zimsko) hodačašće održava posljednje nedjelje u siječnju. Tko radi svete mise, tko radi zimskog ugođaja, tko radi neobično lijepe i nedirnutu prirode (tako blizu, a tako daleko od velegrada), a tko radi svega toga pomalo - krenuo je tog nedjeljnog jutra iz Sošica prema vrhu.

Do Sošica vodi zavojita i duga cesta od Krašića. U Pribiću će zanimanje svakog namjernika pobuditi dvije lijepe stare građevine: dvorac i crkva pored jezercica. Ne odolijevamo; zaustavljamo se i slikamo.

U Sošicama zatičemo desetak autobusa i mnoštvo automobila. Stajemo na kraju naselja i dalje nastavljamo pješice. Bilo je doduše i onih koji su po još zaleđenoj i teško prohodnoj cesti nastavljali automobilom. Prva tri kilometra put vodi makadamskom cestom do Tratine, raskrižja kraj bistrog i šumovitog potočića. Tu valja preko potoka, pa izbjegavajući led i preskačući vodu po kamenju jačim usponom od dvadesetak minuta do ponovnog spoja sa cestom. Kako se penjemo, blato smjenjuje snijeg. Gutljaj toplog domaćeg čaja, riječ potpore i zastoj, da uhvatimo dah. Prtina je već prilično duboka, pa kod raskrižja zastajemo tek radi prisjećanja na divotu ovog mjesta u proljeće, kada čitava polja majčine dušice, hajdučke trave i drugog mirisnog bilja zapljuskuju nenavikla gradska pluća.

Prije samog vrha (dva sata od Sošica) pogled ulijeva na vojarnu. Žica, grudobrani i zastave. Nema žive duše. Kako bi lijepo bilo da je umjesto toga ovdje planinarski dom! Ne bi nas tada ovaj hladan vjetar tako objesno štipao za nos i uši!

Na vrhu led, vjetar i gužva. Inače prekrasan pogled zastiru gusti oblaci. Mnoštvo se naguralo u kapelicu da se barem malo ugrije. Kažu, bilo je i toplog čaja. Vjerujemo, nismo vidjeli. Mnogi, pa među njima i mi,

VMD
Travel Agency

Nehajska 61, 10000 Zagreb
tel. 01-363 88 40 • e: vmd@open.hr

AVIO KARTE ZA VAŠE EKSPEDICIJE

Organiziramo za Vas u 2002

LJETNI ALPINISTIČKI TEČAJ	travanj
KORZIKA	12-23. lipnja
ELBRUS	5-19. srpnja
LEDENJAČKI TEČAJ	srpanj
TIBET	kolovoz
KILIMANJARO	rujan

Za detaljne programe

**nazovite, pišite, navratite... ili
posjetite www.vmd.hr**

Organizator putovanja i vodič:
VLADIMIR MESARIĆ DADO

instruktor alpinizma, instruktor Gorske službe
spašavanja i gorski vodič s međunarodnom licencom

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-lux
ZA RH BIH I SLO

Compact dalekozori
Monokulari
ZOOM dalekozori
Panoramski dalekozori
Kompasi
Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

odlučismo se ubrzo za silaz. Barem do Kaštanice, do kakve zavjetrine.

Na Kaštanici opet zastajemo. Ima mjesta gdje je otopljeni snijeg odmijenila trava. Okrepa po planinarski i lagan silaz istim putem. Ljudi je mnogo manje no na usponu, pa je i dojam veličanstvenog mira veći. Svjež zrak presijeca dah. Slušamo tišinu.

Kapela Sv. Ilije na Sv. Geri
foto: Josip Grubišić

U Sošicama zasluženi odmor na toplom i ručak. Još treba voziti do kuće: dan je kratak, a umor dolazi. No, ne toliko da ne bismo sami sebi obećali: doći ćemo uskoro opet!

Josip Grubišić

OGLASI

Kupujem kompletirana godišta »Naših planina« od 1965. do 1990. Adresa: Slobodan Žalica, Jezero 5/XII-48, 71000 Sarajevo, BiH, e-mail: advis@bih.net.ba.

Prodajem predratni »Hrvatski planinar« - pedeset rasporenih brojeva od 1920. do 1940. godine po 10 kn. Tel. 01/29-30-835.

ISPRAVAK

U prvom ovogodišnjem broju »Hrvatskog planinara«, u kalendaru akcija tijekom 2002. godine nenamjernom pogreškom je naveden krivi datum održavanja Dana HPD »Železna Gora« i Dana HPD »Zagreb-Matica«. Oba događaja održat će se u nedjelju 22. rujna, a ne 23. rujna (ponedjeljak) kako je navedeno. Uredništvo se ispričava na pogrešci.

KALENDAR AKCIJA ZA OŽUJAK I TRAVANJ

7. - 10. 3. **Izložba PD »Tuhobić« u Rijeci**, org.: PD »Tuhobić« Rijeka, info: tel. 051/218-781, info: tel. 437-817
10. 3. **179. savjetovanje ZPP-a**, domaćin: HPD »Gradina« Konjščina
21. - 24. 3. **Međunarodno predstavljanje šetnica i planinarskih staza otoka Lošinja**, org.: PD »Osorščica« Mali Lošinj, info: tel. 051/661-189 i 661-103 (Jadranka d.d.)
3. 4. - 2. 6. **Planinarska škola**, org: HPD »Zagreb-Matica«, info: tel. 01/48-10-833
6. 4. **Planinarski maraton Mosor 2002.**, org.: HPD »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac, info: Josip Pejša, tel. 021/221-402
7. 4. **Memorijalni pohod »Ronald Brown« na Stražišće**, org.: HPD »Dubrovnik«, info: Mirjana Karaman, tel./fax. 020/357-535, e-mail: mirjana.karaman@du.hinet.hr
13. - 14. 4. **»Otklonimo smeće - zasadimo cvijeće«, Kozjak**, org.: PD »Malačka«, info: Ivica Gruica, tel. 021/231-914
14. 4. **Obilazak Moslavačke gore i Lonjskog polja**, org.: HPD »Sisak« Sisak, info: tel. 044/565-260, 098/17-58-857, 044/565-029, 044/535-374
20. 4. **Otvorenje i obilazak Poucnog puta »Ante Frua«**, org.: HPD »Kamenar« Šibenik, tel. 022/215-914, 022/216-301, 022/334-077
20. 4. **Tragom prvog izleta PD »Nikola Tesla«**, org.: PD »Ericsson - Nikola Tesla« Zagreb, info: Damir Kuzmanić, tel. 091/529-20-75
20. - 21. 4. **Izložba »Flora planinskog zaleđa Rijeke«**, org: PD »Tuhobić« Rijeka, info: tel. 051/218-781 i 051/437-817
21. 4. **Proljeće na Bilogori**, org. HPD »Bilogora« Bjelovar, info: Zvonimir Čamilović, tel. 043/232-923 i Đuro Gustović, tel. 043/231-025
21. 4. **Obilazak Podunavskog pješačkog puta Aljmaš - Erdut**, org: HPD »Žanatlija« Osijek, info: tel. 098/88-99-22, e-mail: hpd-zanatlija@os.hinet.hr
28. 4. **Transverzala »Maslina«, otok Iž**, org. HPD »Platak« Rijeka, info: tel. 051/335-637
28. 4. **Skup mladih planinara Dalmacije »Oda proljeću«**, org: PD »Imber-Mosor« Omiš, info: tel. 021/863-357, 091/53-71-042, e-mail: pdimber@hotmail.com
28. 4. - 1. 5. **Prvosvibanjski izlet građana na Ivanščicu**, org: HPD »Ivančica« Ivanec, info: tel./fax. 042/781-390

BRANJEM ILI KUPNOM

PROLJETNICA OSIROMAŠUJEMO

BILJNO BOGATSTVO NAŠIH PLANINA

ČUVAJMO SAMONIKLO BILJE NAŠIH PLANINA!

GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

ZAHVALJUJE

**suradnicima, pokroviteljima i sponzorima
53. KONGRESA IKAR-a I DELEGATSKE SKUPŠTINE
održane 3. - 7. listopada 2001 u Makarskoj**

POKROVITELJI:

Hrvatski olimpijski odbor
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske

SUDIONICI U ORGANIZACIJI I SPONZORI:

Odjel civilne zaštite MUP RH
Specijalna policija-zrakoplovna jedinica, MUP RH
Zrakoplovna baza Split Divulje, Hrvatsko ratno zrakoplovstvo
Policajska uprava splitsko-dalmatinska
Hrvatska turistička zajednica
Turističke zajednice grada Makarske, Splitsko-dalmatinske županije,
grada Splita, Zagrebačke županije i grada Zagreba
Hoteli Makarska
Županija splitsko-dalmatinska
Grad Makarska
Turistička agencija »Biokovo active holidays«, Makarska
Turistička agencija »VMD«, Zagreb
Hrvatski planinarski savez

Hrvatski telekom
Croatia osiguranje
Jamnica
Zagrebački melem
APZAA, Zagreb
Amfora, Makarska
Novak, Makarska
Vinarija Opačak, Makarska
Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Prerada, Split (Kaltenberg i Zlatorog pivo)
Karlovačka pivovara

Okić u Samoborskom gorju

PANTONE®
COLORS

CHROMOS dd **CHROMOS**
Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska Printing Ink Factory Samobor - Croatia